

Hrvatski

glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Godina VI

Broj 38

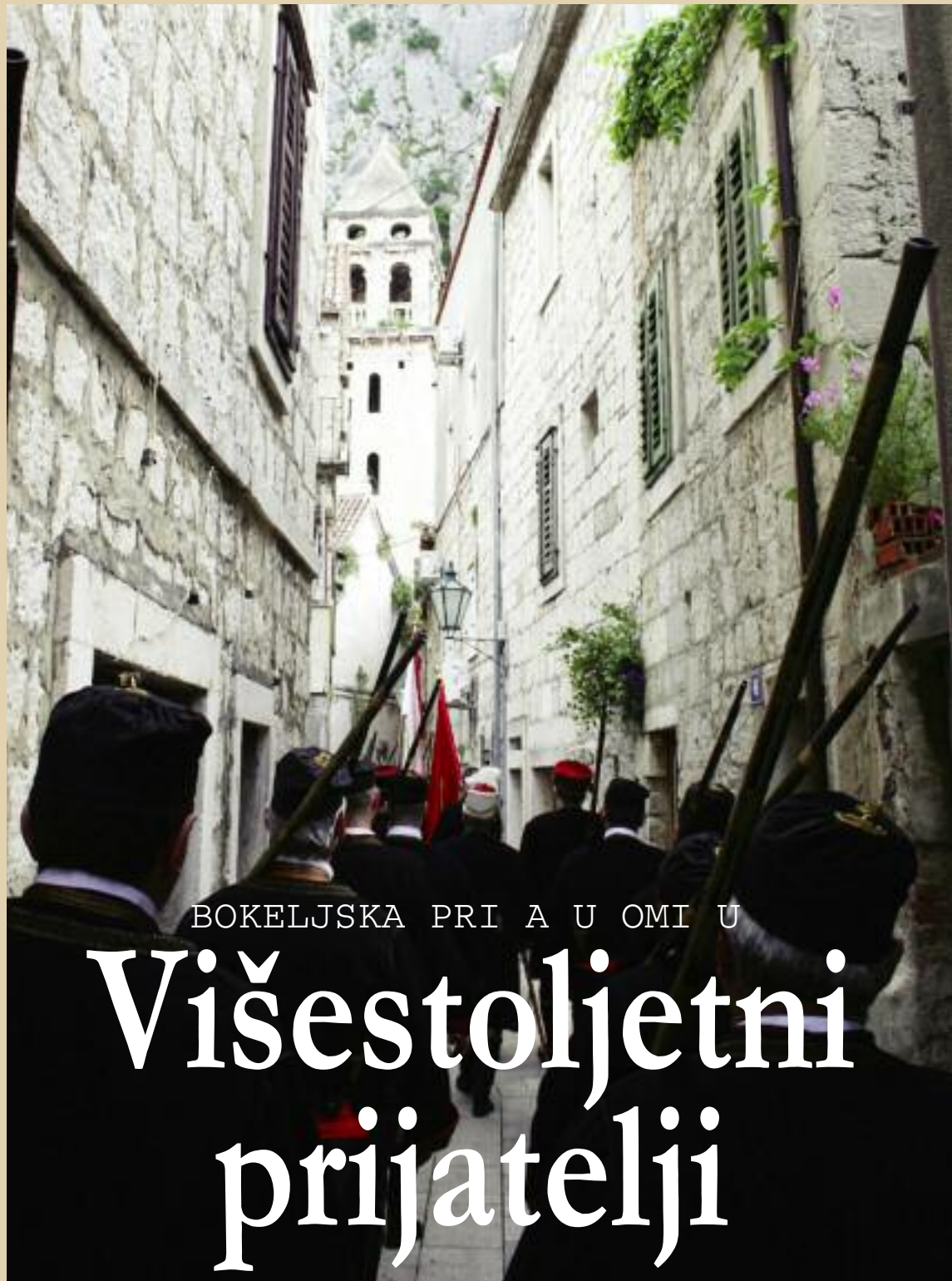
Svibanj 2008.

Cijena 1 €

ISSN 1800-5179

VISOKO
PRIZNANJE
PREDSJEDNIKA RH
STJEPANA Mesića

Odličje admiralu

BOKELJSKA PRIJATELJI U OMIJ

Višestoljetni prijatelji

809.

**1200 GODINA DOLASKA
moćju Sv. Tripuna u Kotor**

2009.

**VOLIM ZIMU,
VOLIM SLADOLED!**

www.ledo.hr

Jeste li znali...

...da prema istraživanju britanskih znanstvenika sladoled izaziva osjećaj sreće?
Dokazano je da već samo jedna žlica ure ledene slatke izaziva reakciju u zonama sreće u mozgu. A osim osjećaja sreće, Ledo sladoledi izazivaju i osjećaj užika jer nastaju spajanjem najkvalitetnijeg mlijeka, čokolade i voća, a savršeno se kombiniraju sa slagom, čokoladnim sirupom, sjeckanim lješnjacima ili komadićima voća.

*Ledo sladoled i zimi, zašto ne?!
Neka vas obuzme sreća najveća!*

PAPINSKA KAPELA SIKSTINA
U KOTORSKOJ KATEDRALI

Anđeoski glasovi

STR. 20

ENE KOTORA: RUICA IVANOVIĆ

Ponovno direktorica

STR. 32

PLA E TIJESNE,
SVE MANJE RIBE I GALEBOVA

More, more...

STR. 37

KOTORSKI PLEMI I
VITEZOVI SVETOGA MARKA

Frano Bolica Grbičić

STR. 40

TIVAT KROZ VRIJEME

Jahte i princeze

STR. 44

VESLA KA REGATA
POMORSKIH U ILI TA U BAKRU

Kotoranima i zlato i kup

STR. 50

Poštovani čitatelji

Dogodit će se!

Predsjednik RH Stjepan Mesić dodijelit će u povodu Dana državnosti dr. Miloševiću u Hrvatsku državnu nagradu Red Danice Hrvatske s lentom i likom Katarine Zrinske, na inicijativu Hrvatskog građanskog društva Crne Gore, uz potporu Dubrovačko-neretvanske upanije, te Udruge dragovoljaca hrvatske ratne mornarice.

Vijest koju su nam javili prijatelji iz Dubrovnika u trenutku ključne enja broja iznimno nas je obradovala.

asna starina, kako ga oni rado nazivaju, znanstvenik svijet skog glasa, admiral Bokeljske mornarice, veliki humanista i je dan od posljednjih hrvatskih polihistora, uvijek zbog kojeg taj pojam pišemo velikim slovom, tovan od svih sugrađana u Boki i svih naroda u Crnoj Gori, dok smo mu priopćavali vijesti, najviše je brinuo da ne zaboravi kome sve treba zahvaliti. I da uredništvo ima za pojesti dovoljno bajadera dok skupa biraju po uspomenama u starom salonu njegovog palaca u Dobroti.

A sve je pošlo pomalo stidljivo, pred godinu i više dana. Ramić ljuče i o radu HGDCG, provjeravaju i dosege, pitaju i se o svrsi zalaganja koje esto ne bude poduprto ni od lanstva, ni od mati ne zemlje ni od domovine i nadle njih, eljeli smo ostaviti trajan trag za buduće naraštaje, eljeli smo istaknuti ne pozitivno, pokazati da se rad, moral, ustrajnost-isplate i da uvo te osobine trebaju biti mjera svima nama bez obzira na područje: nacionalno, vjersko, društveno... Da te vrline trebaju ljude unato ludim vremenima iju razornost iivimo posljednjih dvadesetak godina u svoj pogubnosti ljudske naravi.

upanica DN Mira Buconić i do upan Miće Galjuf odmah su prihvatili prijedlog i, zajedno sa svojim dopisom i potporom predsjednika UD HRM područnica Dubrovnik elimira izmišljenu uputili Komisiji za državna odličja Republike Hrvatske.

Pred Hrvatskim glasnikom stoji zadaća da o tom događaju izvijesti svekoliku javnost i ovjekovječi ga za buduće naraštaje, tim više to je tajin vaan za dr. Miloševića i za Hrvatsku zajednicu, ali i za Boku, za Kotor i samu Crnu Goru.

Jer, nije ba svakome dano da zakora i na obalu iznad pješčane

**Vaša urednica
Tamara Popović**

“Hrvatski glasnik”, Kotor, je upisan u evidenciju javnih glasila kod Republičkog sekretarijata za informisanje RCG pod rednim brojem 04/01-1828 od 31.12.2002. godine. Časopisu je dodijeljen međunarodni standardni broj za serijske publikacije ISSN 1800-5179, koji je otisnut u gornjem desnom uglu korica. Časopis izlazi mjesečno.

Adresa: **Zatvoreni bazen, Škaljari 85330 Kotor**
Telefon: +381 (0) **32 304 232** Faks: +381 (0) **32 304 233**
E-mail: hgd-kotor@cg.yu <http://www.hgdcg-kotor.org>
Žiro-račun: **510-10418-20**
Osnivač: **Hrvatsko građansko društvo Crne Gore – Kotor**

Predsjednik: **dr Ivan Ilić** Glavni urednik: **Tamara Popović** Urednički odbor: **Tripo Schubert, Marija Nikolić, Marija Mihalčić, Joško Katelan, Jadranka Vojičić** Lektor: **prof. Ljiljana Markić** Fotografije: **Parteli, B. Pejović, S. Krasan, Golubin** Dizajn&priprema: **Radionica LCG** Tisak: **Grafo-Bale – Podgorica** Naklada: 800 primjeraka Cijena: 1,00 euro

VISOKO PRIZNANJE PREDSEDNIKA
RH STJEPANA MESI A ZA DR. MILO A MILO EVI A

Odličje za admirala

**Odličje se
dodjeljuje na
prijedlog
Hrvatskog
građanskog
društva Crne
Gore, uz potporu
Dubrovačko-
neretvanske
županije i
Udruga
dragovoljaca
hrvatske ratne
mornarice**

Piše:
Tamara POPOVIĆ

Dogodit će se! Javljaju nam prijatelji iz Dubrovnika radosnu vijest: „Časnoj starini dr. **Milošu Miloševiću**, znanstveniku svjetskog glasa, Admiralu Bokeljske mornarice, velikom humanisti i jednom od posljednjih hrvatskih polihistora, Čovjeku zbog kojeg taj pojam pišemo velikim slovom, štovanom od svih sugrađana u Boki i svih naroda u Crnoj Gori, dodijeljeno je jedno od najviših odličja Republike Hrvatske“.

Zamjenik županice Dubrovačko-neretvanske županije **Miše Galjuf** i **Ivica Sršen**, „dobri duh“ hrvatskih umirovljenika i borac za njihov dostojanstveni položaj, te član Komisije za dodjelu Odličja RH, priopćavaju nam u dahu da više nema dvojbe.

„Na XXVIII. sjednici od 14. svibnja 2008. Povjerenstva za civilna Odlikovanja i Priznanja odlučeno je da se iz DNŽ dodijeli odličje Danice Hrvatske s likom Franje Bučara Ivici Rustanu, te **Hrvatska državna nagrada Red Danice Hrvatske s lentom i likom Katarine Zrinske** doktoru Milošu Miloševiću.“

To je najviše priznanje za civilne osobe koje su se iskazale u širenju ugleda RH u zemlji i inozemstvu, dobrim odnosima država, te u svojoj profesiji.

Znali smo da je stvar "gotova" i da predstoje samo neke formalnosti još na proslavi Dana DNŽ, na Sv. Leopolda Mandića, 12. svibnja 2008, kojoj smo kao izaslanstvo HGDCG već tradicionalno nazočili. Toj proslavi pribivao je osobno i sam **Stjepan Mesić**, u društvu mnogobrojnih suradnika i savjetnika. Nakon što smo se pozdravili s Predsjednikom, neki od njegovih

najbližih suradnika rekli su nam da je prijedlog za dodjelu odličja Admiralu izazvao veoma pozitivne reakcije članova Komisije za dodjelu Odličja, pa savjetnika u predsjedničkom uredu i na koncu samoga Predsjednika, koji je dodjelu potpisao prigodom Dana državnosti Republike Hrvatske, 25. lipnja 2008. Također su se pohvalno izrazili o ukupnim nastojanjima i rezultatima HGDCG u očuvanju identiteta hrvatske zajednice u Crnoj Gori, te doprinosu na razvitku odnosa dviju država. Posebno su dobro prihvaćene naše akcije prigodom obilježavanja 500-te obljetnice rođenja najvećeg hrvatskog i jednog od ponajvećih svjetskih pisaca i komediografa, Dubrovčanina **Marina Držića**, čija obitelj vuče bokeljske korijene. O tome smo već pisali u Hrvatskom Glasniku, podvlačeći kao veliki uspjeh gostovanje Hrvatskog narodnog kazališta iz Zagreba sa predstavom "Dundo Maroje" u režiji **Ozrena Prohića**. Svi su nam tada poželjeli puno uspjeha u radu i spremnost da nas podupru u svakoj pozitivnoj akciji. Kao i uvijek kada su Predsjednik Mesić i njegova šarmantna domaćica **Mira Buconić**, županica DNŽ u pitanju, atmosfera je bila ugodna, opuštena, optimistična, ali ne i manje ozbiljna. Stoga nam je najava o dodjeli visokog priznanja posebno "legla" na srce.

Iščekivanje

Dani su se sporo tekli u iščekivanju konačne potvrde i rješavanja "nekoliko formalnosti", ponekad i u sumnji da smo sve dobro razumjeli. Naše malo izaslanstvo (tajnik društva **Tripo Schubert** i vaša urednica), se redovito raspitalo u kontaktu s Mišom Galjufom i Ivicom Sršenom, do

koje se razine rješavanja "formalnosti" došlo, kako se predviđa dodjela... znatiželja koja golica maštu, rado piše scenarije i režira sve do u sitnice. A sada više nema dvojbi, radosni glasovi naših prijatelja daju nam konačnu potvrdu.

A sve je počelo pomalo stidljivo, pred godinu i više dana. Razmišljajući o radu HGDCG, provjeravajući dosege, pitajući se o svrsi zalaganja koje često i ne bude poduprto ni od članstva, ni od matične zemlje ni od domovine i nadležnih, željeli smo ostaviti trajan trag za buduće naraštaje, željeli smo istaknuti nešto pozitivno, pokazati da se rad, krepost, moral, ustrajnost isplate i da upravo te osobine trebaju biti mjera svima nama bez obzira na podrijetlo: nacionalno, vjersko, društveno... Da te vrline trebaju krasiti ljude unatoč ljudim vremenima čiju razornost živimo posljednjih dvadesetak godina u svoj pogubnosti ljudske naravi.

Kad bismo se nakon sastanaka, dnevnih obveza, užurbanih rokova oko tiskanja novih brojeva, naš mali krug: dr. **Ivan Ilić**, Tripo Schubert i vaša urednica, malo opustili, uvijek bi potakli razgovor o Admiralu Miloševiću, koji je i u najtežim vremenima znao ostati Čovjekom, drugima biti uzorom, biti pri ruci kad je trebalo ostati dostojanstven i hladne glave u usijanim vremenima, u vremenima kad je trebalo stočki patiti svoju sudbinu. Tu i tamo bi spomenuli da osoba poput njega treba biti uvažena i trajno istaknuta kao primjer, pogoto-

vo mladima, ne samo Hrvatima, ne samo znanstvenicima već svim ljudima dobre volje s obje strane granice. Vrijeme je prolazilo i kako to obično biva, slučajno smo se za jedan od društvenja s dožupanom Mišom Galjufom dotakli te teme. Galjuf se oduševio na sam spomen ideje, budući mu je u

najboljem sjećanju ostalo prošlogodišnje predstavljanje Boke kotorske kroz projekt Bodeljske priče u organizaciji HGDCG, na Dan DNŽ.

Čovjeku istančanih diplomatskih refleksa u čijem životu i radu prevladavaju mnoge ljudske kvalitete i vizije, posebno se urezao u sjećanje nastup Bodeljske mornarice.

Spontana povijest

Treba se podsjetiti da su na taj dan bodeljski

mornari, složno i odlučno došli odati počast Gradu, želeći potvrditi svoje prijateljstvo i stoljetne veze između njihova Kotora i Dubrovnika. I tada se dogodila povijest, spontana i odlučna, čista i jasna u svojoj poruci. Povijest koju stvaraju jednostavni, obični, čestiti ljudi, bez zadnjih misli, bez pre-računavanja i vaganja. Želeći nastupiti pod barjakom iznova priznate i samostalne Domovine Crne Gore, vodstvo HGDCG se obratilo županici za privolu, što je ona bez krznanja potvrdila uz potporu svoji najbližih suradnika. No najveći "šok", dakako pozitivni, je bio da su cijelu stvar poduprli i "blagoslovili" te u tom smislu nastupali u javnosti (radio, novine, TV) i čelnici dubrovačkih dragovoljaca Domovinskog rata (predsjednik **Igor Žuvela**) te članovi Udruge dragovoljaca Hrvatske ratne mornarice. U tom ozračju, po veoma vrućem, čak sparnom vremenu, svoju Bokeljsku mornaricu na svojevrsnom mimohodu mira kroz dubrovački Stradun predvodio je 88 godišnjak, uspravan, dostojanstven i markantan u svojoj admiralskoj odori, naš dr. Miloš Milošević. Pljesak, povici odobravanja, oduševljenje gostiju Dubrovnika i, što je najvažnije, dubrovačkog puka bili su dostojna hvala i nagrada za taj divan i dostojanstven čin prijateljstva. Ni godine, ni skorašnja smrt njegove životne družice, ni krhko zdravlje, ni nepodnošljiva vrućina nije

Sa suprugom Irenom

omela starog Admirala da svoju družinu dovede do pred Sv. Vlahu, pred kojim su Majori podnijeli prijavak županici i ponosno izvili svoj stijeg. Te noći su o tome brujale TV emisije u Crnoj Gori, ali i u Hrvatskoj i mnogim drugim zemljama idućih dana izvještavale novine i radio postaje. Bez sumnje, čin za pamćenje omogućen na inicijativu HGDCG-a.

Procedura

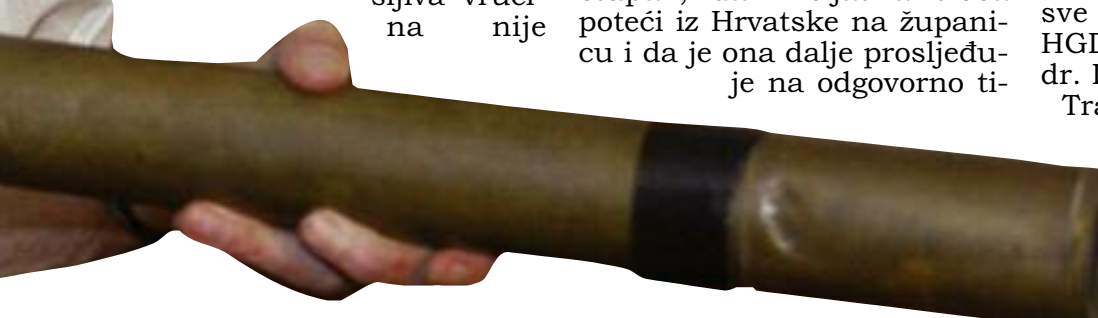
Spominjući se tih događanja, promišljajući o daljim pozitivnim koracima, predložili smo ideju o dodjeli visokog Odličja RH dr. Miloševiću.

Dožupan Galjuf je, prihvaćajući inicijativu, objasnio postupak, da inicijativa treba poteći iz Hrvatske na županici i da je ona dalje prosljeđuje na odgovorno ti-

jelo, nakon čega slijedi vijećanje članova Odbora za dodjelu odličja te pristanak i potpis na Ukaz samog Predsjednika RH.

Dali smo se na posao te pomogli dr. Iliću u sastavljanju dopisa koji je izravno poslat na Ured Predsjednika RH na Pantovčak, želeći i ovim putem osnažiti službenu inicijativu što je trebala slijediti iz Ureda županice DNŽ Mire Buconić (kojoj se i ovom prilikom zahvaljujemo na svemu što radi za Hrvate Crne Gore i za razvitak odnosa između naših dviju zemalja). Slučaj je opet htio da se s našim promišljanjima upoznalo nekoliko uglednih članova Udruge dragovoljaca HRM - podružnica Dubrovnik, koji su s odobravanjem razumjeli i prihvatili sve aspekte inicijative HGDCG i njenog predsjednika dr. Ilića.

Tragom naglasaka iz našeg dopisa upućenog izravno Predsjedniku, izradili su službeni prijedlog koji je potpisao i iza njega osobno stao sam predsjednik UD HRM - podružnica Dubrovnik **Želimir Či-**

zmić, te ga adresirali na Ured županice DNŽ, a ona uz službeno ispunjen formular dostavila Komisiji za dodjelu odličja.

Obrazloženje HGDCG

U obrazloženju HGDCG, na čelu sa predsjednikom dr. **Ivanom Ilićem**, navodi se sljedeće:

- Nije uvijek lako prepoznati prave vrijednosti i prema njima se odnositi na pravi način s poštovanjem, uvažavanjem i spremnošću da ih se slijedi. Hrvati Crne Gore su to iskusili mnogo puta u svom bremenitom povijesnom hođu na ovim trusnim područjima. Unatoč malobrojnosti i procesima odnarođivanja te povremenih pritisaka spram naše zajednice, ponosimo se što je ogroman dio pokretnog i nepokretnog spomeničkog blaga naše sadašnje Domovine hrvatskog podrijetla, karaktera ili predznaka.

Nije uvijek bilo lako održati te činjenice, još manje ih javno isticati, a to je bilo iznimno teško u vrijeme raspada SFRJ. No, u takvim vremenima javljaju se posebni ljudi i preuzimaju odgovornost za

suživot te očuvanje dostojanstva svake osobe u svom okružju. Oni svijetle kao svjetionici koji i u najvećim nevezama omogućuju da ljudi i zajednice ne dožive brodolom života.

Mi, Hrvati Crne Gore, izuzetno smo ponosni da među nama živi nekoliko takvih ljudi, koji su imali hrabrosti i odvažnosti sav svoj ljudski i profesionalni potencijal staviti u službu čovječnosti. Jedan od tih ljudi, istinski znanstveni i kulturni gorostas o kojemu s uvažavanjem i divljenjem pričaju diljem svjetske znanstvene zajednice, jest dr. Miloš Milošević.

Nevjerojatno plodan u svom radu, sklon stalnim preispitivanjima i provjerama, odmjeren ali i odlučan slovi za barda svjetske arhivistike (četiri godine predsjedavao je Sekcijom profesionalnih društava Međunarodnog vijeća arhivista pri UNESCO-u). On s pravom uživa ugled kao vrsni muzikolog, povjesničar i povjesničar umjetnosti. Svojim znanstvenim i kulturnim djelovanjem dao je nemjerljiv doprinos očuvanju baštine Boke kotorske, napose očuvanju hrvatske komponente, što je

ohrabrilo i ostale pripadnike naše zajednice u nastojanju očuvanja identiteta i opstanaka u teškim vremenima.

Dr. Milošević je u burnim vremenima stao na čelo Bokeljske mornarice, značajne institucije u identitetu bokeljskih katolika i Hrvata, koja 2009. godine slavi 1200-tu obljetnicu, skupa sa svojim zaštitnikom Sv. Tripunom u čiju je čast i utemeljena. Bitno obilježje te Bratovštine jest širina i tolerancija, koja nije dovođena u pitanje ni u najtežim vremenima, pa uz katolike i Hrvate u članstvu su i pripadnici drugih vjeroispovijedi i narodnosti. Tu tradiciju uzdržao je i sačuvao, pored nas ostalih, i dr. Milošević kao doživotni Admiral, izabran na tu dužnost bremenite 1991. godine. Njegov uspjeh u očuvanju stoljetne trpeljivosti i snosljivosti te nastojanje na multikulturalnosti u kojoj će raskoš hrvatskog identiteta zasjati u svojoj cjelovitosti, služi našoj zajednici, ali i cijelom hrvatskom narodu na čast.

Slijedeći već navedene vrijednosti i težnju za održanjem, formirano je i Hrvatsko građansko društvo Crne Gore, koje je od samog početka uživalo potporu dr. Miloševića. To je imalo veliku težinu i vrijednost u našem radu, navlastito u prevladavanju teškoća, u očuvanju kulturnog identiteta naše zajednice.

Želeći mu odati priznanje i zahvalnost za sve učinjeno u očuvanju i zaštiti kulturne baštine i identiteta Boke kotorske, unapređenju dijaloške svijesti sa većinskim crnogorskim narodom, ali i sa pripadnicima drugih naroda u Crnoj Gori, te širenju demokratskih kapaciteta s obiju strana granice, slobodni smo predložiti da se ovakvom velikanu dodijeli visoko odličje (povodom Dana Državnosti, 25 lipnja). Vjerujući da će ova inicijativa

naći na Vaše razumijevanje, zahvaljujemo na svemu što ste do sada učinili u pitanju normalizacije odnosa na ovim prostorima i širenju ugleda hrvatskog imena“.

Obrazloženje Čizmića

- Bitan dio ukupne hrvatske pomorske baštine i tradicije jest Bratovština Bokeljske mornarice, na čijem je čelu dr. Milošević.

Izvorno katolička i hrvatska tradicija, Bratovština je za svoje članove primala i pripadnike ostalih vjeroispovijedi i nacionalnosti, dokazujući time širinu i snošljivost hrvatskoga čovjeka u Boki kotorskoj. Te temeljne civilizacijske vrijednosti i stečevine su u burnim vremenima višestruko dovodene u pitanje, čak i pritiscima na članove hrvatske zajednice, a oni su uvijek iznova iznalazili način da ostanu trajno privrženi ljudskim i kršćanskim načelima zapisanim u najranijim statutima Bratovštine, navodi se, između ostalog, u dopisu predsjednika Udruge dragovoljaca Hrvatske ratne mornarice – podružnica Dubrovnik Želimir Čizmića i dodaje:

- U jednom takvom nesklonom vremenu, odvažno se stavljajući na čelo Bratovštine, uspjelo je admiralu dr. Miloševiću sačuvati duh međusobnoga uvažavanja i poštovanja među članovima, ugled u široj zajednici, te značajno prisuće katoličke i hrvatske komponente u djelovanju i nastupima. Takvo zauzimanje je mnogo značilo u borbi za opstanak preostaloj hrvatskoj zajednici u Crnoj Gori, te je bilo ohrabrenje poslanicima mira i dobrosusjedske suradnje s obje strane granice. Iza svega navedenog stojimo svojim spoznajama, uvjerenjem i opredjeljenjem za sustav vrijednosti koje smo uspješno

Sa Irenom u Dobroti

branili u Domovinskom ratu, a promičemo ga i sad u miru za dobrobit naše Domovine, našeg naroda i dobrosusjedskih odnosa, zaključuje Čizmić.

Toliko je vremena prošlo, toliko nadanja, htijenja, vjerovanja; toliko svega onoga što se skriva u skrovitim zakutcima ljudske duše dok strepi da li će još jedna pozitivna

akcija ugledati svjetlo dana, da li će ipak još jednom Dobro pobijediti, da li će se jedan vrijedan, plodan i dugovječan život na svom zalasku vinuti visoko, ponosno se staviti i suprotstaviti banalnosti zla, nasmijati prolaznosti te se kroz spomen Časti zapisati vječnosti. Hoće!!! Sada to znamo. Javili su nam prijatelji iz Dubrovnika.

Zatočenik Boke

Piše:
Tamara POPOVIĆ

Dr. Miloš Milošević, zatočenik Boke i po znanstvenom radu i po pjesničkoj vokaciji, rođen je 4. svibnja 1920. godine u Splitu gdje završava osnovno obrazovanje i dva razreda klasične gimnazije. Na Cetinju nastavlja realnu gimnaziju, a u Subotici 1938. godine maturira. Pravni fakultet studira u Subotici i Padovu, a diplomu nostrificira u maju 1947. godine u Beogradu. Na Filozofskom fakultetu u Beogradu diplomira na romanskoj grupi 1948. godine.

Prvo zaposlenje bilo mu je za sudskog pripravnika Okružnog suda u Kotoru, odakle je 27. listopada 1944. godine, sa ostalim službenicima tog Suda, izbjegao na oslobođenu teritoriju i 1. studenog 1944. godine učestvovao u oslobođenom Herceg-Novom, kao je-

dan od delegata Kotora, kod izbora Okružnog narodnog fronta.

Kako se usporedo sa naveđenim školovanjem Milošević bavio i glazbom bilo privatno, ili u nižoj i srednjoj glazbenoj školi, dalja zaposlenja bila su u raznim glazbenim tijelima i školama (Radio Beograd, Orkestar Vojvođanske opere u Novom Sadu, Muzička škola Kotor i kasnije, povremeno honorarno, Simfonijski orkestar u Kotoru i Simfonijski orkestar RT Titograd).

U tom periodu aktivan je u glazbenim predavanjima, komentiranju koncerata i javnim istupanjima sa **Vidom Matjan** (duo violina – klavir).

Od 1953. godine prelazi na rad u Istorijski arhiv u Kotoru, gdje kao arhivist počinje da se bavi arhivističkim i povijesnim istraživanjima. Od 1965. godine je viši arhivista, zatim arhivski savjetnik. U

Parizu 1970. godine završava arhivsku specijalizaciju. Od 1978. godine je direktor Istorijskog arhiva Kotor. Jedan duži period povijesti Boke Kotorske tema je doktorske disertacije pod naslovom »Boka Kotorska za vrijeme mletačke vladavine (1420-1797)« koju Milošević brani 1974. godine na Filozofskom fakultetu u Zadru.

Suprugu **Irenu Kovač**, Mađaricu iz Temerina, upoznao je u Subotici. Ona je tada bila u osmom razredu gimnazije. I bila je to ljubav na prvi pogled.

Ratna zbivanja, međutim, odvela su ga u Padovu, ona je ostala u Novom Sadu.

Razdvojeni su bili od 1941. 1942... 43... 44...

„Sapletoh sve prste u mreže daljine... Jedina, iako daleko”

- Bila je to apsolutna vjernost. Iako iz dva različita svijeta, nevjerovatno smo se našli. Pisali smo pisma, lovili ljude koji su ih mogli odnijeti, sa sjetom se sjeća Milošević.

Vjenčali su se u Novom Sadu. 1949. rođen je **Ivica**, potom i **Jelena**, **Marjan** i **Ilja**. Dr. Milošević ima desetero unučadi i šestoro praunučadi.

- U Boku smo došli 1953. Irena se odmah uklopila, nikad nismo poželjeli da živimo negdje drugdje, priča Milošević.

Njihovu nepomućenu sreću, kako to već život zna da priredi, poremetila je teška Irenina bolest. Pucanje aneurizme u

mozgu vezalo je za kolica.

- Ljekari su sumnjali da će dugo živjeti. Ona je, ipak, poživjela još tridesetak godina. Bila je veliki borac, okružena unucima, praunucima... Vozio sam je svaki dan u šetnju. Sjećam se kad joj je počela propadati životna snaga, nisam mogao ni da je ponesem do kreveta. Rekla je samo: Bože, uzmi me. Predala se, i umrla kao ptica“.

I dok sjedimo i biramo po uspomenama u salonu palaca Radoničića, njegovom domu po majci, u Dobroti, ispričava se zbog eventualnih digresija i opširnosti.

- Izgubljen sam u svijetu knjiga i uspomena, dodaje.

Pored toga što je svoje radove isključivo pisao na osnovu arhivske građe i egzaktne za-

ključke strogo vezivao za pisane izvore, Milošević je njegovao i jedno i sasvim drugačije pisanje. Prepuštajući se slobodnim spojevima činjenice i imaginacije, bilo da se radilo o povijesnim, misaonim, ljubavnim ili drugim poetskim temama, pisao je i objavljivao stihove.

- Kako ne pisati poeziju kada u našoj prirodi nosimo tako uzbudljive svjetove emocija, a pritom smo okruženi ovako divnom prirodom, umjetnošću, ponekad čak i dobrim čovjekom.

Mene primjeri užasnog zla nimalo ne začuđuju, kazao je nakon objavljivanja knjige „Sam na palubi“.

Još svakog jutra prošeće Dobrotom. Zagledan u ljepotu Boke, planira još jedan dan.

- Još sam pun planova koje realistički gledano sigurno neće moći ostvariti. A obaveze i rokovi pritišću...

Međutim, ako se ne gubi vrijeme u tričavim razgovorima, sujetnim sukobljavanjima, kafenisanju i sličnim „razbi-brigama“, sve se može postići.

Onaj tko je uspio da u cjelini ostvari sve svoje životne planove, bio ih je sazdao u previše skromnom i nesuvislom obliku“.

Potpuno i mudro korištenje vremena i puna koncentracija na tematiku koja se proučava tajna je uspjeha rada, njegova je tajna.

Nisam sigurna da je se lako može ukrasti. Moraš biti sasvim poseban.

U sljedećem broju: Plovidba morima dokumenata.

BOKELJSKA PRIČA U OMIŠU, U POVODU DANA
GRADA I SV. IVANA NEPOMUKA

Višestoljetni prijatelji

U organizaciji Hrvatskog građanskog društva Crne Gore u povodu Dana Grada Omiša i Sv. Ivana Nepomuka realizirana je još jedna Bokeljska priča. Delegacija HGDCG položila je vijence na Spomen groblje poginulima u Domovinskom ratu, potom nazočila svečanoj sjednici Skupštine grada, gdje je nazočne pozdravio predsjednik društva dr. Ivan Ilić. Procesiju gradom predvodio je biskup kotorski Ilija Janjić, Bokeljska mornarica odigrala svoje tradicionalno kolo, a Gradska glazba Kotor održala promenadni koncert. Otvorena je izložba „Boka kotorska na starim razglednicama“, održana promocija izdavačke djelatnosti na kojoj je govorio prof. dr. Nenad Vekarić, i na kraju večeri igrokaz Na kotorskoj pjaceti uz učešće klape Bisernice Boke i Tri kvarta, kao i klapa iz Omiša

Piše:
Marija MIHALIČEK

Grad Omiš se ugnijezdio uz stijene, more i rijeku Cetinu, u pejzažu čudesne ljepote koja nas je na prvi pogled podsjetila na naš Kotor. Mediteranskim urbanističkim i graditeljskim nasljeđem: uskim ulicama, malim trgovima, kamenim kućama, zvonnicima i crkvama ima ugođaj svih starih primorskih gradova.

Delegacija iz Boke 16. svibnja tom povijesno bliskom gradu u povodu njegovog Dana i blagdana nebeskog zaštitnika Sv. Ivana Nepomuka ispričala još jednu, već tradicionalnu, Bokeljsku priču.

Točnije, udio naše delegacije u programu započeo je već prethodne večeri, odmah nakon dolaska, izvanrednim nastupom klape Bisernice Boke u Župnoj crkvi Sv. Mihovila.

U jutro, 16. svibnja, položili smo vijence na Spomen groblje poginulima u Domovinskome ratu, a potom se uputili ka gradskoj vijećnici gdje se održavala svečana sjednica

Predaja ključeva

gradske skupštine. Osim delegacije HGDCG i uzvanika Grada i Splitsko-dalmatinske županije, sjednici su nazočili i generalni konzul RH u Kotoru **Božo Vodopija** sa suradnikom **Radojkom Nižićem**.

Nakon pozdravne riječi i čestitke u povodu Dana Grada, gradonačelnik Omiša **Ivan Škaričić** je istaknuo:

- Ovogodišnja proslava bit će posebno zabilježena i zbog još jedne značajne činjenice. U goste su nam stigli višestolje-

tni prijatelji sa samog juga naše plave, istočne Jadranske obale, iz grada Kotora, iz zaljeva velikih hrvatskih svetaca među kojima je i Sveti Leopold Bogdan Mandić čiji korijeni sežu do obližnjeg sela Zakućac u nekada slavnoj Poljičkoj knežiji.

Istaknuo bih još jednu snažnu povijesnu poveznicu. Dasetoga veljače ove godine navršilo se točno devedeset godina od dana kada je 18.2.1918. Austrougarski pri-

jeki vojni sud u Kotoru, u zgradi današnjeg Pomorskog muzeja, osudio na smrt strijeljanjem vođe ustanka mornara u Boki, među kojima je bio i hrabri Mate Brničević iz Jesenica, a čiji posmrtni ostaci počivaju na groblju Sustipanu“.

Na groblje u Sustipanu sljedećeg dana nas je odveo ravnatelj Centra za kulturu Omiš **Mihovil Popovac**, dugogodišnji prijatelj HGDCG. Naša delegacija je položila vijenac na grob Mate Brničevića.

Ugovor o nenapadanju iz 1167.

Gradonačelnik Škaričić je u svom obraćanju naglasio kako posebnost povezanosti gradova Omiša i Kotora seže u daleko XII. stoljeće.

- Ovo gostovanje je, na određeni način, obilježio jedan stari dokument, ispisan i potpisan kao Ugovor o nenapadanju na moru iz 1167. godine između Nikole, kneza Omiša i Vite, kneza Kotora, a od-

Sa svježane sjednice

nosi se na brodove koji ulaze i izlaze iz Bokokotorskog zaljeva na potezu od Molunta do Trešta, podsjetio je Škaričić. On se posebno zahvalio biskupu Kotorskom mons. **Iliji Janjiću** što je došao da uveliča praznik i predvodi procesiju i svetu misu.

Nazočnima se obratio pozdravnom riječju predsjednik HGDCG dr. **Ivan Ilić**. On je također govorio o vezama Omiša i Kotora i pozvao sve da nazoče programu Bokeljske priče.

- Isto tako vas obavještavam da se iduće godine u Kotoru slave dva izuzetna, svjetski vrijedna događaja, a to su proslava 12 stoljeća Kotorske biskupije i zaštitnika Grada Sv. Tripuna, te 12 stoljeća najstarije bratovštine pomoraca na svijetu, Bokeljske mornarice. Predstavnik grada pozivam da budu naši gosti dogodne u Kotoru, kazao je, između ostalog, dr. Ilić. Na kraju su razmijenjeni prigodni pokloni HGDCG i Grada Omiša.

U Župnoj crkvi u Omišu u podne je održana Sveta misa, a potom i procesija koju je predvodio biskup kotorski mons. Ilija Janjić.

Bokeljska mornarica odigrala je na Trgu ispred Župne crkve svoje tradicionalno kolo, a Gradska glazba Kotor održala promenaadni koncert, uz aplauz mnoštva okupljenih posjetitelja.

U 18.00 otvorena je izložba „Boka kotorska na starim razglednicama“, potom održana promocija izdavačke djelatnosti na kojoj je govorio prof. dr. **Nenad Vekarić** sa Dubrovačkog sveučilišta.

Na kraju večeri prikazan je igrokaz Na kotorskoj pjaceti uz učešće klape Bisernice Boke i Tri kvarta, kao i klapa iz Omiša: Puntari i Favola. „Knez kotorski“ simbolično je uručio ključeve grada „knezu“

Juraju od Omiša.

Ne smijemo zaboraviti reći da je sve besprijekorno funkcioniralo. Tandem **Tripo Schubert** od strane HGDCG i **Ivanka Galić** iz ureda Grada Omiša sve vrijeme su se brinuli za to, uz svesrdnu podršku ravnatelja Centra za kulturu Mihovila Popovca u periodu priprema i same izvedbe programa.

Gradonačelnik, djelatnici gradskih službi, te slučajni prolaznici – svi su doprinijeli izuzetno ugodnom dojmu koji

naša delegacija nosi iz grada Omiša.

Omiš kroz povijest

Omiš leži na mjestu koje je nastanjeno u dalekoj prošlosti. Još su stari Iliri koristili blagodatni plovni ušća rijeke Cetine i prirodnog zaklona klisure, koju je usjekla u Mosorske stijene. Oni su gusareći zadavali muke rimskim galijama, pa se sa bogatim plijenom skrivali u, nepristupačnu za neprijatelja, prirodnu luku.

Kada su Rimljani ovladali istočnom obalom Jadrana, postojao je iznad današnjeg grada Oneon (mjesto na brijegu), povezan priobalnim putem sa Salonom, središtem rimske pokrajine Dalmacije, dok je prirodnim usjekom "kamenita vrata" koji stvara Cetina, bio povezan sa unutrašnjošću. Čitavo je područje Omiša i susjednog predjela Poljica izuzetno bogato tragovima antičke kulture.

Dolaskom Slavena u VII. stoljeću gusarenje postaje je-

dan od značajnih načina privređivanja i utiče na razvoj političkih odnosa kroz stoljeća.

Od vremena postojanja stare srednjovjekovne hrvatske države poznati su ugovori kojima se Mletačka republika željela zaštititi od opasnosti koja je za njene brodove dolazila od omiških gusara. Takve vrste potvrda su sa Omišanima sklapali srednjovjekovni gradovi Kotor i Dubrovnik.

Burna povijest omiškog gusarenja se poslije proslavlje-

nih pomorskih podviga Kačića, nastavlja i za vrijeme vladara iz druge moćne hrvatske, feudalne obitelji Šubića, pa bosanskih vladara: kralja Tvrtka, u XIV. stoljeću, a stoljeće kasnije velmože Hrvoje i Stjepan Kosača.

Turska opasnost za grad Omiš prijeti od 1498. od kada su, u vrijeme mletačko-turskih ratova, turske galije pred Omiškim zidinama i tvrđavama.

Grad Omiš priznaje dominaciju Venecije (1444-1797) a ona mu, kao i mnogim drugim gradovima, priznaje povlastice i daje autonomiju 1597.

Za povijest Omiša je od izuzetnog značaja ovaj period, jer tada dolazi do odvajanja grada Omiša i obližnjeg područja Poljica. Stanovnici Poljica priznaju mletački suverenitet, dobivaju unutrašnju upravu na svom teritoriju, koja je ukinuta dolaskom Francuza.

Susret sa prošlošću

Naša kratka i kulturnim programom ispunjena posjeta Omišu, ostavila je malo vremena za upoznavanje ovog povijesnog grada.

Neobavezna šetnja starim gradom, koja nas dovodi do male, zelene pijace i izvanredno uređene ribarnice u obnovljenom starom zdanju, prijatan predah u nekom od brojnih omiških kafića i uživanje u zelenilu i njegovanom cvijeću u punom majskom cvjetanju - dovoljno da se osjeti svakodnevnica ovog malog grada i prednosti ugodnijeg i mirnijeg življenja u uspoređenju sa gradskom vrevom obližnjeg Splita, od kojega ga dijeli samo dvadeset kilometara.

Ali može li se boraviti, makar nakratko, u Omišu, a ne upoznati se dio bogatog povijesnog i kulturnog naslijeđa koji vas svuda okružuje?

Sa izložbe

Susret sa prošlošću doživljavamo već prvog jutra, u mirnom, zelenom Brzetu, gdje smo odsjeli. Uz pješčanu plažu vide se arheološke iskopine ostataka ranokršćanske crkve sv. Eufemije iz VI. stoljeća.

Na putu do grada, okružen velikim stablima borova, nažalost samo pogled, na **Fra-njevački samostan**, osnovan od redovnika koji su pobjegli pred Turcima iz imotskog kraja, početkom XVIII. stoljeća. Na mjestu male crkve Gospe od Karmena koju su redovnici tada dobili za bogoslužje, sagrađena je 1770. današnja crkva, koja posjeduje veliku riznicu umjetnina, dokumenata i knjiga.

U blizini, na obali, našu pažnju privukao je **stari škver** gdje se na tradicionalan način izrađuju drvene brodice i barke i popravljaju drveni brodovi, pa ne možemo bez nostalgije pomisliti da su takva mjesta zamrla u našoj Boki.

Mostom preko Cetine dolazi se na Priko, danas novi dio grada koji bi naličio svojom ovovremenom arhitekturom na bilo koji grad. Ali tu smo,

zbog **Crkve Sv. Petra** iz X. stoljeća koja je jedan od najbolje očuvanih primjera preromaničke arhitekture, u kojoj je sjedinjen zapadnoevropski i bizantinski utjecaj. Dok je ovaj biser starog graditeljstva potpuno očuvan i popravljen, tik uz njega zgrada nekadašnjeg Ilirskog sjemeništa čeka obnovu. Na kamenoj ploči je zabilježeno da je na tom mjestu postojao „**seminarium illiricum**“ 1750. sjemenište u kojem su učili svećenici glagoljaši. Sjemenište je zatvoreno nakon dolaska Francuza 1809, a konačno ukinuto 1879.

Nad gradom su sačuvane tvrđave: **Peovica (Mirabella)** podignuta na stijeni u XIII. stoljeću i udaljena, visoko **Starigrad (Fortica)**. Od mletačke fortifikacije: gradskih bedema, sa bastionom uz more i tvrđave na ušću Cetine, najbolje su očuvani ostaci zidina oko istočnih vrata. O nekadašnjem obrambenom sistemu svjedoče sačuvane stare karte i litografije, a njihovim tlocrtom je formiran urbanistički raspored današnjeg

grada.

Vrata od vrtova

Kroz grad vodi **stara glavna gradska ulica** povezuje istočna sa zapadnim vratima pre-

**Promocija izdavačke
djelatnosti**

**Uzvanice s pozornošću prate
izlaganje Vekarića**

ma rijeci. Treća, nepostojeća morska vrata, u Omišu su se zvala "vrata od vrtova", jer su nekada tu pri obali bili vrtovi.

U blizini istočnih vrata, nad kojima je nekada stajala figura krilatog lava,

smješten je **Gradski muzej**, čiji sadržaj najrječitije govori o prošlosti grada. Ljubazni domaćin, direktor muzeja nam je pokazao najvrjednije muzealije. U lapidariju muzeja imali smo priliku vidjeti **dva**

značajna epigrafska spomenika Omiša, natpis sa zgrade, koja je imala javnu namjenu iz rimskog doba - uklesanog u polovinom prvog stoljeća, za vladanja cara Klaudija i ploču ispisanu bosančicom sa nadgrobnog spomenika kneza Miroslava Kačića iz XIII. stoljeća, pronađena na starom omiškom groblju.

Tu su portret rimskog cara Tiberija i glavu božice Flore, sarkofazi, ulomci velikih stubova, kapiteli... i druga svjedočanstva antičke i srednjovjekovne umjetnosti, koja je cvala na ovim prostorima.

Posebnu pažnju privukla nam je **Omiška dukala** - isprava izdana u Veneciji 1579. kojom mletačka republika, poslije dugog spora, gradu Omišu ponovo potvrđuje carinske povlastice. Pergamentna povelja ima dekorativnu, ranobaroknu iluminaciju sa koloriranom i pozlaćenom bordurom floralnih motiva, vojničkih simbola, grbovima mletačkih providura i grbom grada Omiša sa dvije ruke, u kojima je križ i buzdovan.

Biskup Janjić sa svećenstvom

U procesiji i zastava HGDCG

Ispod su minuciozno slikani uljem portreti dvojice omiških izaslanika, uz njihove obiteljske grbove. Ove portretne minijature se pripisuju umjetničkom krugu Tintoreta, jednog od najslavnijih venecijanskih slikara.

Muzej posjeduje i jedan od rijetkih prijepisa najzanimljivijeg hrvatskog povijesno-pravnog spomenika **Poljičkog statuta** kojim se regulira ustrojstvo stare Poljičke kneževine. Pisan je bosančicom, i predstavlja neiscrpnu riznicu za upoznavanje narodne kulture, običaja i jezika. Još jedan simbol poljičke sa-

mostalnosti je velika svilena **poljička zastava** iz vremena kada su Poljica i Omiš priznavali suverenitet Venecije.

Župna crkva Sv. Mihovila

Središtem starog grada dominira **župna crkva Sv. Mihovila**. Početkom XVII. stoljeća, na mjestu stare Omišani grade novu veliku baroknu crkvu sa zvonikom. Reprezentativnosti građevine doprinosi glavno pročelje sa rozetom i portalom, iznad kojeg je kip Sv. Mihovila sa mačem i vagonom u rukama, kako gazi so-

tonu.

Unutrašnjost crkve sa tri barokna oltara i oltarskim palama i skulpturama i bogata riznica sa crkvenim dragocjnostima najbolje oslikava ekonomsku moć ovog grada u XVII. stoljeću i potrebu Omišana da svoju glavnu crkvu ukrase vrijednim umjetničkim djelima.

Župna crkva u Omišu ima od sredine XVIII. stoljeća i svog drugog zaštitnika Sv. mučenika Ivana Nepomuka, koji se na poseban način štuje u gradu i okolici.

U staroj, glavnoj ulici Omiša pažnju privlači živopisan kompleks građevina formiran na strmoj stjenovitoj padini: crkve Sv. Roka i Sv. Duha, njihovi zvonici i toranj gradskog sata. Posebnost ovom ambijentu daju **dvije uporede skalinade**. Širom se ispod volta oslonjenog na stijenu dolazi **do gradskog sata** i dijela gornjeg grada, a užom do crkve Sv. Duha. Uz ovu skalinadu je prislonjena zgrada sa uzidanim kamenim pločama iz XVI. i XVII. stoljeća sa zapisima u kojima se spominje "gradska žitnica" i "tabularium". Grbovi u obliku medaljona sa mletačkim lavom koji drži zatvoreno evanđelje, znakom da su nastali u vremenima kada je moćna Venecija vodila neki od ratova. Prema arhivskim podacima, na tom mjestu se nalazila gradska uprava sa ložom u kojoj se sudilo.

Uz upravno, ovdje je bilo i crkveno sjedište Omiša, jer je **crkva Sv. Duha** iz 1585. imala ulogu glavne crkve (do izgradnje nove Sv. Mihovila). Nedavno je sanirana, a na oltar, u bogati drveni, pozlaćeni okvir, poslije restauriranja vraćena velika barokna pala **"Silazak svetog Duha"**, rad Jakopa Palme Mlađeg (1544-1628.), dominantnog slikara Venecije početkom XVII. stoljeća. Ovo

djelo je vjerojatno najljepši rad ovog slikara, koji je autor slika religiozne tematike za druge dalmatinskim crkvama, a zakašnjeli uticaj njegovog slikarstva je prisutan i kod našeg slikara Tripa Kokolje.

Kuća sretnog čovjeka

Još pod utiskom viđenog u crkvama, kuće starog Omiša nam se doimaju mnogo skromnije, nema ni palača i ni raskošnih pročelja. U prizemljima sa vratima „na koljeno“ trgovine, rustične konobe, mala umjetnička prodajna galerija i ukusno uređena radnja sa domaćim pićima, koje možete probati i kupiti ih, u lijepo oblikovanoj ambalaži, kao autohtoni suvenir.

Pored nekoliko primjera renesansne i barokne stambene arhitekture, najbrojnije su kuće koje su se prepravljale, dograđivale ili podizale na mjestu starijih, u zavisnosti od povijesnih okolnosti. O svim mijenama u životu starog grada Omiša najrječitije govori bezbroj sačuvanih detalja. Pred očima vam se nižu tvorevine starih kamenara i klesara: gotički ili renesansni prozor, barokni grb, ili natpisi kao što je jedan na luku iznad vrata renesansne zgrade, koji

**Bisernice Boke i
Kotorska vlastela**

glasi: **“GRACIAS AGO TIBI DOMINE QUIA FUI IN HOC MUNDO”** (Zahvaljujem ti ,Gospode, što sam bio na ovom svijetu). Omišani ovo zdanje zovu „kućom sretnog čovjeka“.

Ovu šetnju prema nekadašnjim zapadnim gradskim vratima- porušenim, s dijelom zidina u XIX. Stoljeću, završavamo na malom, živopisnom trgu, uz rijeku Cetinu. Trg okružuju kuće, sa balkonima samo na drugom katu. Saznajemo da je razlog što su u vrijeme njihove gradnje zidine zaklanjale pogled nižim dijelovima kuća.

Trg krasi kameni obli stub

postavljen na dva oktogonala postamenta, sa četvrtastim kapitelom, na kome je grb mletačkog providura Molina. Pretpostavlja se na ovom mjestu nalazi od početka XVII. stoljeća i da je služio kao mjesto javnog kažnjavanja, zato ga Omišani nazivaju „stubom sramote“.

Uz predah na zelenoj Cetini, koja je Omišu u burnoj prošlosti značila isto koliko i more, a danas čini život Omišana ugodnijim - dok turistima i zaljubljenicima prirode predstavlja vrhunsku atrakciju, oprostili smo se od ovog lijepog grada, sa željom da mu se ponovo vratimo.

**Gradska
glazba Kotor**

809.

**1200 GODINA DOLASKA
moćiju Sv. Tripuna u Kotor**

2009.

Anđeoski glasovi

Piše:

Tamara POPOVIĆ

U Kotoru je 21. svibnja 2008. održan prvi sastanak Organizacionog odbora za proslavu 1200 godina dolaska moći Sv. Tripuna u Kotor (809 – 2009). Na sastanku je dogovoren okvirni program proslave koja počinje 10. studenog 2008. godine, a nastaviti će se tijekom čitave 2009. godine nizom manifestacija religioznog i svjetovnog karaktera. U proslavu će biti uključena i Bokeljska mornarica, jer se, prema predanju,

Proslava počinje 10. studenog 2008. godine, a nastaviti će se tijekom čitave 2009. godine. Biti će uključena i Bokeljska mornarica. U susret proslavi, u katedrali Sv. Tripuna održan koncert papinske glazbene kapele „Sikstina“

za datum dolaska moći Svetog Tripuna, 13. siječanj 809. godine, vezuje i njen postanak.

- Kotorska biskupija će, pored religioznog programa, ovaj jubilej obilježiti i izložbom „Umjetničko blago Kotorske

biskupije » koja će se održati u Kotoru, Zagrebu i Vatikanu. Za izložbu će biti pripremljen naučno fundiran katalog na kome su angažirani stručnjaci iz Crne Gore, Hrvatske i Srbije.

Tijekom jubilarne godine biti će priređeno i nekoliko koncerata.

Bokeljska mornarica će organizirati simpozij koji će za predmet imati postanak i razvoj ove višestoljetne organizacije. U pripremi je i izrada jubilarne plakete.

Proslava je od posebnog značaja za Crnu Goru, a odvijati će se prema utvrđenom kalendaru, navodi se u priopćenju Organizacionog odbora.

U susret proslavi 1200 godina dolaska moći Sv. Tripuna u Kotor u katedrali Sv. Tripuna 25. svibnja održana je prava muzička svetkovina anđeoskim glasovima papinske glazbene kapele "Sikstina", pod dirigentskom palicom monsinjora **Giuseppea Liberta**. Koncert su organizirali Biskupski ordinarijat i Općina Kotor.

- Ovo je najbolji početak velikog jubileja koji ćemo obilježiti sljedeće godine. Kao da smo bili na trećem nebu uz anđeoske glasove kapele Sikstina, kazao je za Skala radio biskup kotorski **Ilija Janjić**.

Katedrala je bila prepuna, a posjetitelji, među kojima i veliki broj diplomata akreditiranih u Crnoj Gori, kao i biskup Janjić, uživali su u koncertu. Nazočio je i ambasador Crne Gore pri Svetoj Stolici **Antun Sbutega**, glavni „krivac“ što je Papinski hor Sikstinske kapele prvi puta nastupio u Crnoj Gori. Prije koncerta u Katedrali nastupili su u Crnogorskom narodnom pozorištu u Podgorici, 23. svibnja. Taj koncert je zamišljen kao segment posjeta dijela diplomatskog kora pri Svetoj Stolici, koji su nekoliko dana boravili u Crnoj Gori. Ovaj događaj or-

ganiziran je pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture, sporta i medija Crne Gore i Ambasade Crne Gore pri Svetoj Stolici.

Rimska glazbena škola osnovana je u šestom stoljeću od strane Pape Grgura Velikog, i u vrijeme renesanse pjevači su bili, pored ostalih, Giovanni Pierluigi da Palestrina, Luca Marenzio, Festa, Morales...

Godine 1997. papa Ivan Pa-

vao drugi imenovao je monsinjora Giuseppea Liberta za dirigenta papinske glazbene kapele „Sikstina“ koja je sada sastavljena od 20 odraslih pjevača i 35 pjevača dječaka.

Zborom upravlja Prefektura Papine Kurije i on sudjeluje u svim važnim liturgijskim slavlјima koje Papa služi.

Kapela "Sikstina" bavi se i koncertnom aktivnošću kako u samoj Italiji, tako i u inozemstvu.

Priradio:
Tripo SCHUBERT

Hodočašće

12.05.2008. Hrvatsko građansko društvo Crne Gore - Podružnica Tivat, organiziralo je hodočašće na Dan Sv. Leopolda Mandića.

Jutarnju misu u osam sati predvodio je novski župnik Don Benjamin Petrović, u crkvi Sv. Leopolda, misu u deset sati je predvodio župnik iz Dobrote, Don Ante Dragobratović u crkvi Sv. Jeronima, dok je centralnu misu u 18 sati predvodio u istoj crkvi Biskup Ilija Janjić.

Za ovu prigodu je podružnica angažirala autobus od 57 mjesta. Ne treba ni napominjati da su se članovi HGDCG odazvali pozivu, tako da je autobus bio pun hodočasnika, vjernika i članova iz Bara, Kotora i Tivta.

„Čudim se svakog časa kako čovjek može staviti na kocku spas svoje duše zbog sasvim ništavnih i prolaznih razloga“, govorio je Sveti Leopold Bogdan Mandić, franjevac kapucin. Rodio se u Herceg Novom 12. svibnja 1866. Za svećenika je posvećen 1890, u Veneciji. Sav svoj život, rad, teškoce i žrtve prikazao je Bogu sa željom da se ostvari kršćansko jedinstvo u jednoj Kristovoj crkvi. Uvijek je čeznuo da kao svećenik djeluje u svojoj domovini. Izjavljivao je: "Moje srce je s onu stranu mora" i "Ja živim za svoj narod. Molite blaženu Gospu, da mi isprosi milost da, kada ispunim svoje poslanje u Padovi, mogu ponijeti svoje bijedne kosti među svoj narod, za dobro njihovih duša". U mro je u Padovi, 30.srpnja 1942. Blaženim ga je proglasio papa Pavao VI, 2.svibnja 1976. a sve-

tim papa Ivan Pavao II, 16.listopada 1983.g.

Delegacija HGDCG u Dubrovniku

12. 05. 2008. delegacija Hrvatskog građanskog društva Crne Gore: tajnik Tripo Schubert, predsjednica podružnice Kotor Tina Braić, povjerenik za Hrvatsku Krunoslav Težak i urednica Hrvatskog glasnika Tamara Popović nazočili su proslavi Dana Dubrovačko – neretvanske županije. Delegacija je položila vijenac na spomen groblju Boninovo, nazočila svečanoj sjednici i ostalim prigodnim manifestacijama.

Posjet Jandrokovića

12. 05. 2008. u službenom posjetu Crnoj Gori boravio je ministar vanjskih poslova RH Gordan Jandroković, koji se susreo sa crnogorskim zvaničnicima. Organiziran je i susret sa predstavnicima hrvatske zajednice u Crnoj Gori, na koji je poziv dobio i predsjednik HGDCG dr. Ivan Ilić.

Bokeljska priča u Omišu

16. 05. 2008. u organizaciji Hrvatskog građanskog društva Crne Gore u povodu Dana Grada Omiša i sv. Ivana Nepomuka realizirana je još jedna Bokeljska priča. Delegacija HGDCG položila je vijence na Spomen groblje poginulima u Domovinskom ratu, potom nazočila svečanoj sjednici Skupštine grada, gdje je nazočne pozdravio predsjednik društva dr. Ivan Ilić. Procesiju gradom predvodio je biskup kotorski Ilija Janjić, Bokeljska mornarica odigrala svoje tradicionalno kolo, a Gradska muzika Kotor održala promenadni koncert. Otvorena je izložba „Boka kotorska na starim razglednicama“, održana promocija izdavačke djelatnosti, i na kraju večeri igrokaz Na kotorskoj pjaceti uz učešće klape Bisernice Boke i Tri kvarta, kao i klapa iz Omiša.

Čestitke u povodu Dana neovisnosti Crne Gore

20. 05. 2008. upućene su čestitke u povodu 21. svibnja Dana neovisnosti Crne Gore pred-

sjedniku Filipu Vujanoviću, premijeru Milu Đukanoviću, predsjedniku parlamenta Ranku Krivokapiću, ambasadoru Crne Gore u Zagrebu Branku Lukovcu, Nacionalnoj zajednici Crnogoraca Hrvatske i Zajednici Crnogoraca Primorsko - goranske županije.

Upućena je i isprika Vijeću crnogorske nacionalne manjine u Zagrebu, zbog nemogućnosti odazivanja predstavnika HGDCG na poziv za nazočnost svečanosti obilježavanja 21. svibnja u Zagrebu.

Sastanak sa HGI

22. 05. 2008. u prostorijama društva održan je sastanak sa predstavnicima Hrvatske građanske inicijative, predsjednicom Marijom Vučinović i njenim suradnikom Zvonkom Dekovićem. Sastanku su ispred HGDCG nazočili predsjednik dr. Ivan Ilić, tajnik Tripo Schubert

i urednica Hrvatskog glasnika Tamara Popović. Dogovoreni su pravci buduće suradnje i ponovni susret tijekom lipnja.

Predstavljanje knjige Nedosanjana Boka

22. 05. 2008. u koncertnoj dvorani Muzičke škole „Vida Matijan“ održana je promocija knjige „Nedosanjana Boka“ autorice Dubravke Raffaelli. O knjizi su govorili Fra Bonaventura i Mileva Vujošević. Stihove je govorila Dragica Tomas, a u muzičkom dijelu

nastupila je klapa Bokeljski mornari. HGDCG je uručen portret Frana Alfirevića, akademskog slikara Romana Petrovića. Sliku je poklonila Dijana Heide, pastorka Frana Alfirevića. Glumci Kazališta male scene iz Zagreba Vitomira Lončar i Ivica Šimić su uručili komplet knjiga za Hrvatsku knjižnicu društva.

Posjet Crnogoraca iz Rijeke

22. 05. 2008. Hrvatsko građansko društvo Crne Gore posjetila je delegacija Crnogoraca iz Rijeke, sa kojima su razgovarali tajnik društva Tripo Schubert i član Upravnog odbora Slobodan Vičević.

Regionalna konferencija

30. 05- 01. 06. 2008. u Mojkovcu je održana Regionalna konferencija „Komercijalni mediji i javni interes“, pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture, medija i sporta Vlade Crne Gore, uz učešće pomoćnika ministra za medije Željka Rutovića kao moderatora i eminentnih stručnjaka u oblasti medija iz Hrvatske, BiH, Makedonije, Srbije i Crne Gore. U radu konferencije je učestvovala urednica Hrvatskog glasnika Tamara Popović, koja je predložila da jedna od tema na sljedećoj regionalnoj konferenciji u Bajinoj bašti, Srbija, bude „Javni interes u medijima u kontekstu zaštite prava pripadnika hrvatske

manjine u Crnoj Gori“.

Naime, zaključeno je da javni interes moraju da zadovolje svi mediji bez obzira da li su komercijalni emiteri ili javni servis. Također, javni interes se ostvaruje i financiranjem produkcije putem tendera, donacija, sponzorstava kao i fondova.

Regionalni susreti i razni oblici umrežavanja se smatraju modelom dobre prakse.

U tom smjeru, dogovoren je početak suradnje Hrvatskog glasnika, Radija Skala i TV MBC sa medijima iz regiona, na zajedničkom projektu kojim će se konkuri-rati za sredstva iz pretpripravnih fondova EU. Namjera je da na Radiju Skala i TV MBC budu emitirane emisije o Hrvatima u Crnoj Gori, kao i na televizijskim i radio stanicama u regionu, sa kojima se uđe u projekt.

Posjet Sindikata INA Zagreb

30/31. 05. 2008. posredstvom Hrvatskog građanskog društva Crne Gore 50 članova Sindikata poduzeća INA iz Zagreba posjetilo je kulturne spomenike u Perastu, Kotoru, Budvi, Ulcinju i Cetinju.

Donacija knjiga i časopisa iz matematike

30/31. 05. 2008. angažiranjem naših Bokelja Anta i Željka Brguljana iz Zagreba, od Matematičkog društva iz Zagreba, poslana je vrijedna donacija knjiga i časopisa koje će biti uručene osnovnim i srednjim školama u Kotoru i Tivtu.

Projekti

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore prijavilo se sa dva projekta na natječaj Ministarstva kulture, sporta i medija Vlade Crne Gore, jednim na natječaj Skupštine Crne Gore i sa pet projekata na natječaj Ministarstva vanjskih poslova Republike Hrvatske.

Kotor spreman za Držića

U tijeku su završne pripreme za predstavu »Dundo Maroje« redatelja Ozrena Prohića koja će se u povodu 500-e obljetnice rođenja Marina Držića u izvedbi Hrvatskog narodnog kazališta iz Zagreba odigrati 16. srpnja 2008. na Trgu sv. Tripuna u Kotoru. Pokrovitelji predstave se Ministarstva kulture Republike Hrvatske i Crne Gore, a ekipa HNK u Kotor stiže odmah nakon izvedbe na Dubrovačkim ljetnjim igrama.

Predstava je ambijentalnog tipa i održati će se jednim dijelom na terasi ispod pito-spora, a scena će biti od zida prema Općini Kotor. Gledalište će se montirati na razdaljini od pet metara od ugla zgrade Zavoda. Za predstavu će se koristiti i prostor City bar, prostorija prizemlja zgrade Zavoda i izlozi u zgradi Arhiva.

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore i Oćina Kotor formirali su Organizacioni Odbor koji koordinira sve aktivnosti oko priprema.

Čestitka Mariću

Redakcija Hrvatskog glasnika uputila je **Miroslavu Mariću** čestitke za izbor za predsjednika Hrvatskog nacionalnog vijeća.

Zanimalo nas je koji će biti njegovi prvi zadaci; kako će organizirati rad Vijeća – da li će organizirati određena tijela na tematskom principu, i da li će uključiti u rad i lica koja nisu članovi Vijeća; kakav je njegov stav u svezi prijedloga koji se mogu pročitati u dnevnom tisku, a odnose se na način i kriterije izbora poslanika iz redova manjina u Crnoj Gori; da li će zadržati funkcije koje obnaša u HGI, kao i funkciju predsjednika udruge Herceg Stjepan Kosača...

Predsjednik Vijeća je obećao da će na ta, i mnoga druga pitanja koja interesiraju naše čitatelje, odgovoriti čim i službeno stupi na dužnost, objavljivanjem odluke o imenovanju u Službenom listu Crne Gore.

Susret sa Jandrokovićem

Piše:

Sanja MARTINOVIĆ

Predsjednica Hrvatske građanske inicijative **Marija Vučinović** i **Božo Nikolić**, poslanik HGI u crnogorskom parlamentu, zajedno sa predstavnicima hrvatskih firmi prisutnim na teritoriji Crne Gore, susreli su se 12.05.2008. godine sa ministrom vanjskih poslova Republike Hrvatske **Gordanom Jandrokovićem**. Sastanku su nazočili i veleposlanik RH u Podgorici **Petar Turčinović** i generalni konzul RH u Kotoru **Božo Vodopija**.

Razgovor je započeo sažetom prezentacijom aktivnosti HGI, od njenog osnutka do danas. Bilo je riječi o brojnim doprinosima HGI glede ostvarivanja crnogorske državnosti, demokracizacije cjelokupnog javnog života, kao i poboljšanja položaja hrvatske nacionalne manjine u Crnoj Gori. Istaknut je i još jedan povijesni trenutak za hrvatski narod u Crnoj Gori: dobivanje poslaničkog mjesta u parlamentu Crne Gore, što je direktna posljedica aktivnog učešća HGI u kampanji za ostvarivanje crnogorske državnosti, kao i koalicije sa DPS-om u koju je HGI ušla.

Glavna tema razgovora bila je realizacija projekta Hrvatski dom u Kotoru.

“S obzirom da smo dobili informaciju da se po pitanju stvaranja Hrvatskog doma u Kotoru osim početnog dogovora ništa nije realiziralo, insistirala sam da se sa više instance krene u realizaciju istog”, izjavila je za Hrvatski glasnik predsjednica HGI Marija Vučinović i dodala da su “od ministra Jandrokovića dobili informaciju da će se uskoro krenuti u provođenje konkretnih koraka koji bi doveli do finalizacije ovog značajnog projekta”.

Na sastanku je bilo riječi i o realizaciji projekta Hrvatski dom u Tivtu, koji je bio i predmet pregovora u toku predizborne kampanje za predsjednika Crne Gore, a u vezi sa političkom podrškom predsjedniku Republike Crne Gore **Filipu Vujanoviću**.

Tijekom razgovora sa ministrom Jandrokovićem naznačeno je da se u relativno kratkom vremenskom periodu može očekivati i provođenje konkretnih poteza glede pravnog reguliranja statusa naznačenih objekata u Tivtu i Kotoru.

Poslanik Božo Nikolić upoznao je ministra Jandrokovića sa rezultatima svojih aktivnosti u

crnogorskom parlamentu.

Na sastanku je podcrtano zadovoljstvo čelnika HGI ustavnim normiranjem hrvatskog naroda u Crnoj Gori kao ravnopravnog s ostalim narodima, kao i statusom hrvatskog jezika koji je, po Ustavu Crne Gore, u službenoj uporabi.

Predstavници EU u Crnoj Gori nedavno su izrazili svoje zadovoljstvo radom HGI, te istakli da je to partija koja je, u uspoređenju sa ostalim manjinskim partijama, za vrijeme svog kratkog postojanja postigla najveći uspjeh. Ministar Jandroković u istom je maniru čestitao predstavnicima HGI na dosadašnjem radu i zaželio dalji uspjeh.

Na inauguraciji Vujanovića

Na Cetinju je 20. svibnja održana svečana sjednica Skupštine Crne Gore povodom inauguracije **Filipa Vujanovića** za predsjednika Crne Gore.

Sjednici je nazočio i **Božo Nikolić**, zastupnik Hrvatske građanske inicijative u crnogorskom parlamentu. Nakon sjednice upriličen je prijem za uzvanice iz političkog i kulturnog života Crne Gore, kao i diplomatskog kora zemalja akreditiranih u Crnoj Gori. Prijemu su nazočili predsjednica HGI **Marija Vučinović** te zastupnik Božo Nikolić.

21. 05. 2008. godine održana je svečanost u kraljevskom pozoristu "Zetski dom" na Cetinju u povodu Dana neovisnosti i u čast 150. godina bitke na Grahovcu. Na svečanost je pozvana i predsjednica HGI Marija Vučinović.

DANICA CASAGRANDE, NAJSTARIJI
TURISTI KI VODI U HRVATSKOJ

Ne živi samo za sebe

Piše:
Tamara POPOVIĆ

UDane dubrovačko-neretvanske županije sresti ćete uvijek, u prvim redovima, jednu neobičnu damu, najstarijeg turističkog vodiča u Hrvatskoj, iznimno vitalnu, inteligentnu, elokventnu i duhovitu, 86-godišnju **Danicu Casagrande**.

U povorci procesije Sv. Vlahu u Dubrovniku folklorno bogatstvo uveličava i njena, „dubrovačka“ verzija bokelj-

Iznimno inteligentna, elokventna i duhovita, 86-godišnja Danica Casagrande tek što je dovršila jednu, piše drugu knjigu i na šest jezika turistima još otkriva tajne Dubrovnika

ske nošnje.

- Svoju prvu nošnju sašila sam prije dvadesetak godina. Bile su to najprije posavske, pa bunjevačke, konavoske, potom i verzija bokeljske nošnje, a nastajale su za potre-

be nastupa folklorne skupine u školi „Ivan Gundulić“, prisjeća se Danica.

Bokeljsku nošnju šila je na osnovu fotografija, u dane kada je odlučeno da sv. Leopold Mandić postane zaštitnik Dubrovačko-neretvanske županije.

Sa Danicom Casagrande razgovarala sam u metežu dubrovačke Gradske kavane.

Tek što je promovirala knjigu „Moja putovanja – 50 godina vođenja turista“, a već piše novu - „Sve moje godine“.

- Ne živi samo za sebe. Ne bih mirno umrla da nisam tako živjela, otkriva tajnu svoje vitalnosti i snage duha.

Luko Paljetak nazvao je „zvijezdom jutarnjom našeg Grada“, a prof. Šuljak joj se obraćao riječima: „Vas su anđeli prosuli po gradu“. Žena koja slovi za legendu koju poznaju svi u Dubrovniku

govori šest jezika: engleski, francuski, talijanski, njemački, nizozemski i španjolski. Pozna, kaže, i ćirilicu i latinicu.

- Moram znati ako me netko otjerao k vragu, s osmjehom objašnjava i dodaje da sada radi „samo volonterski“.

Danica Casagrande rođena je 1922. godine na Šolti. Kad joj je bilo osam godina, preselili su se u Split, gdje je završila Građansku školu.

- Imala sam 17 godina kada smo došli u Dubrovnik. Bilo je to u vrijeme Kraljevine Jugoslavije. Otac **Gajo Žižić**, najmlađi kapetan obalne plovidbe u Kraljevini, dobio je posao povjerenika Saveza pomoraca, a ja sam se zaposlila u pomorskom registru.

Za vrijeme Talijana za deset

dana sve su ulice u kamenoj ploči dobile nova talijanska imena. Organiziran je tečaj talijanskog jezika, na koji sam krišom išla – okupator je okupator, priča Danica kako je počelo savladavanje prvog stranog jezika koji je naučila.

Jednog dana u njen ured došao je pomorski kapetan **Baldo Casagrande**. Bila je to ljubav na prvi pogled.

Ratne godine, međutim, donijele su i dosta teških dana. Tijekom Drugog svjetskog rata Danica je bila u izbjeglištvu u Egiptu. Do 1946. tražila je putem Crvenog križa svog oca i Balda.

Trgovački brod na kojem je bio njen otac, nažalost, torpediran je u blizini Mozambika.

- Baldu se izgubio svaki trag. Kad sam se vratila maj-

ci u Split, čula sam da je u Dubrovniku. Otišla sam i ugledala ga čim sam se iskrcala s broda! Nisam se usudila prići, sve dok istim tramvajem nismo stigli do grada, sjeća se sa sjetom Danica.

Vjenčali su se tri mjeseca kasnije, dobili dvije kćeri Kattju i Željku. Kad su odrasle, počela je raditi u agenciji „Atlas“ kao turistički vodič.

Baldo je umro prije desetak godina. Iako u invalidskoj mirovini, neutješna zbog njezove smrti, na nagovor prijateljica Danica je počela ponovo raditi. To je i spasilo.

- Urazumi sebe, prihvati sve kako dođe, i dobro i zlo. Tuđe poštuj, svojim se diči, poruke su ove plemenite žene.

Kad ih ona izgovara, to nisu fraze. Morate joj vjerovati.

EMPLOYMENT

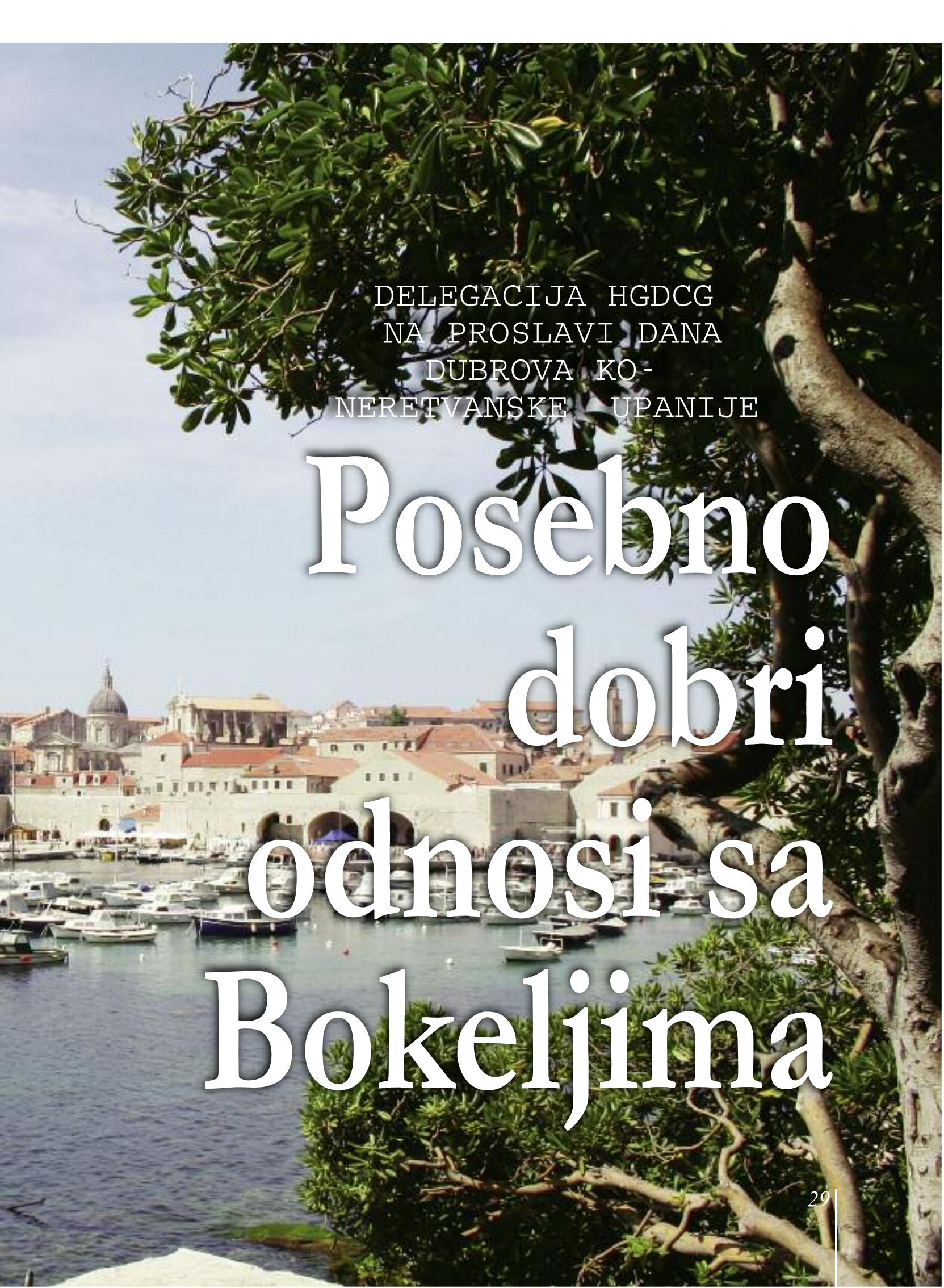
EXPERIENCED SHIP PERSONNEL REQUIRED FOR SUPPLY VESSELS

DECK OFFICERS ENGINE OFFICERS ELECTRICAL / ELECTRONIC OFFICERS DP LICENSE MANDATORY FOR ALL RANKS

IF YOU ARE SEEKING LONG TERM EMPLOYMENT WITH EXCELLENT WAGES
SEND APPLICATION TO THE REPRESENTATIVE:

AMCS, Skaljari—Zimski bazen 85 330 Kotor
tel. 382 82 322 561 fax. 382 82 322 637
e-mail: adriamar.co@cg.yu

DELEGACIJA HGDCG
NA PROSLAVI DANA
DUBROVA KO-
NERETVANSKE UPANIJE

Posebno dobri odnosi sa Bokeljima

Na Boninovu

Piše:

Tamara POPOVIĆ

Delegacija Hrvatskog građanskog društva Crne Gore: tajnik **Tripo Schubert**, predsjednica podružnice Kotor **Tina Braić**, povjerenik za Hrvatsku **Krunoslav Težak** i urednica Hrvatskog glasnika **Tamara Popović** nazočili su proslavi Dana Dubrovačko – neretvanske županije i blagdana njezina zaštitnika sv. Leopolda Bogdana Mandića.

Odavajući počast poginulim braniteljima i civilnim žrtvama Domovinskoga rata, kod Spomen-križa na groblju Boninovo vijence su položili i svijeće za-

Delegacija položila vijenac na spomen groblju Boninovo, nazočila svečanoj sjednici i ostalim prigodnim manifestacijama

palili županica Dubrovačko-neretvanske županije **Mira Buconić** i njezini zamjenici **Ivo Karamatić** i **Miše Galjuf**, predstavnici Grada Dubrovnika, predstavnici Vojske i HGDCG.

U Kazalištu Marina Držića održana je Svečana sjednica Županijske skupštine.

Tom je prigodom predsjednik Republike Hrvatske **Stjepan**

Mesić proglašen počasnim građaninom DNŽ. Maestru **Đelu Jusiću** dodijeljena je nagrada za životno djelo, a uručene su i nagrade za iznimna postignuća u proteklom jednogodišnjem razdoblju. Bivšem županu DNŽ Ivanu Šprlji posmrtno je dodijeljena nagrada za životno djelo.

Svečanoj sjednici nazočili su predsjednik Mesić, državni dužnosnici, izaslanici Hrvatskog sabora i Vlade RH, predstavnici Crkve, Oružanih snaga RH i ostali visoki gosti, te uzvanici iz drugih županija.

Upućena je zahvalnost na čestitkama, između ostalih, i predsjedniku HGDCG dr. **Ivanu Iliću**.

- Razvili smo posebno dobre odnose s našim Bokeljima, te im pomažemo u realizaciji projekata na području kulture, važnih za njihovu opstojnost, očuvanje identiteta i zaštitu bogate kulturne baštine, kazala je županica Mira Buconić.

Zajednica športova Dubrova-

Uručivanje poklona

Mesić: U EU neće biti važno gdje žive Hrvati

Da je predsjednik RH Stjepan Mesić srdačan i neposredan, nije novost. Ipak, ugodno nas je iznenadila njegova spremnost da, tijekom dana punog protokolarnih obveza, sa nama razgovara o Hrvatima u Crnoj Gori, njihovom aktualnom položaju i tome što mogu očekivati u budućnosti.

- Maksimalno se zalažem za ubrzanje europskih integracija. Jer, kad uđemo u Europsku uniju, neće biti važno gdje žive Hrvati.

Kad otvorimo granice, svaki narod će živjeti u svom kulturnom korpusu, svaka zemlja će

imati ista pravila.

Do udruživanja u EU, matični narodi su se htjeli distancirati od manjina. U Europskoj uniji, nacionalne manjine postat će pravi most suradnje.

Hrvati u Crnoj Gori bit će bliže matičnom narodu, integrirani u crnogorsko društvo, ali ne i asimilirani. Amalgam koji povezuje države, čvrsta veza Hrvatske sa Crnom Gorom. Lakše će se komunicirati, ulagati u manjine, objasnio nam je Mesić, inače, počasni član Hrvatskog građanskog društva Crne Gore.

čko-neretvanske županije proglasila je najuspješnije sportaše u prošloj godini. Svečanost proglašenja održana je u Kne-

ževom dvoru. Tom prigodom predsjednik Mesić uručio je Vaterspolskom klubu Jug Croatia Osiguranje Povelju za izni-

man doprinos u promicanju međunarodnog i sportskog ugleda RH u svijetu. Najbolji sportaši su plivačica **Sanja Jovanović** i vaterpolist **Miho Bošković**. U konkurenciji ekipa najboljom je proglašen Ženski košarkaški klub PGM Ragusa, dok je najbolji klub VK Jug Croatia Osiguranje. Najboljim trenerom proglašen je **Emil Nikolić**.

Održan je dvodnevni kulturno-umjetnički program.

Delegacija HGDCG uručila je poklon županici Miri Buconić, kao i člansku iskaznicu počasnog člana društva. Zahvalnica i iskaznica počasnog člana uručena je i dožupanu DNŽ Miše Galjufu, kao i **Željku Filičiću**, suradniku iz Dubrovnika i prijatelju društva.

KOTOR ENAMA ENE KOTORU:

RU ICA IVANOVI

Ponovno direktorica

Kotor, tradicionalno i kulturno vodeći grad Crne Gore, pruža slabijem polu ravnopravne mogućnosti s jačim. Žena nije samo majka, domaćica i supruga, već i uspješna poslovna žena.

Osamljeni primjer našeg „malog mista“, od predsjednice općine do prvih dama na čelu više sekretarijata, načelnica i direktorica kulturnih i javnih ustanova i poduzeća, predstavlja unikatan primjer za crnogorsko podneblje. Da li to govori i još jednom pokazuje koliko je žena sposobna i svestrana? Ili, pak, dokazuje da se Kotor i Boka ipak izdvajaju od brdovitih krajeva naše zemlje koje povijest, more i maestral stoljećima nisu milovali, pa ni muškarci ne dopuštaju svojim ženama da sebe i grad propagiraju pored njih - muških, živih i zdravih? Zato, ne treba zaboraviti pohvaliti bokeljske muškarce, koji su u ovom suludom vremenu asimilacije i transkulturacije najčešće dobrog zamjenjivanog lošijim, utrli put i pružili šansu ljepšem polu da dā odraz svoje ljepote svom gradu.

Piše:

Tina BRAIĆ

Direktorica Regionalnog Zavoda za zaštitu spomenika **Ružica Ivanović** rođena je u Slavoniji, u Republici Hrvatskoj, diplomirala na Pravnom fakultetu u Zagrebu. Od 1971. godine živi i radi u Kotoru.

Njeno radno angažiranje počelo je 1975. godine u organima uprave Općine Kotor gdje je ostala do 2004. godine, prvo u Službi za skupštinske poslove i kao šefica Odsjeka

za društvene djelatnosti, te kao načelnica Odjeljenja za opću upravu i društvene djelatnosti i članica Izvršnog odbora Skupštine općine Kotor. Funkciju sekretara Skupštine općine Kotor obavlja od 1982. do 1992. godine. Slijede poslovi na mjestu općinske savjetnice za pravna pitanja, zastupnice u Skupštini općine Kotor, te odgovorne urednice „Službenog lista Općine Kotor“.

Od 2004. godine obavlja poslove direktora Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika

kulture Kotor, s tim da je Vlada Crne Gore, prije nekoliko dana, ponovno imenovala na tu funkciju.

Za Vas kažu da ste žena sa najviše "vlasti" u Boki jer se nalazite na čelu institucije koja ima regionalni karakter.

- Naša ustanova jeste regionalna, obavlja djelatnost zaštite spomenika kulture za područja općina Tivat, Kotor i Herceg Novi. Međutim, to ne znači da je „vlast“ u mojim, odnosno u našim rukama. Naime, u aktualnom vreme-

nu, kada područje Boke liči na veliko gradilište, imamo pune ruke posla i veliku odgovornost za očuvanje i zaštitu kulturne baštine, pri najčešće neprihvatljivim zahtjevima investitora, kako stranih tako i domaćih. Pri tom, i općine u želji za razvojem poduzimaju mnoge aktivnosti u koje se i Zavod u skladu sa svojim ovlastima uključuje; pa i u tim poslovima ne ide baš sve lako. Štititi kulturno nasljeđe vrlo često rezultira nezadovoljstvom investitora, a ponekad i nerazumijevanjem općina. No,

država je našu ustanovu i osnovala da štiti i čuva zaostavštinu predaka, kao povijesno pamćenje za spoznaju i očuvanje kulturnog identiteta naroda na ovim prostorima, kako bi je u njenoj autentičnosti i ljepoti predali budućim generacijama.

Zbog toga osjećam veliku odgovornost, jer je u pitanju djelatnost od posebnog javnog interesa.

Na čelu ste Zavoda u vremenu kada je zbog intenzivne gradnje teško pratiti situaciju na terenu. Koliko takva situacija ima utjecaja na spomeničko nasljeđe u smislu njegove zaštite?

- Aktualni trenutak intenzivne gradnje odražava se i na kulturnu baštinu, posebno ako je ona nekontrolirana, prekomjerna i nelegalna. Takva gradnja devastira svaki prostor, gdje god se dešava, a posebno područje univerzalnih vrijednosti Kotora, koje pripada kulturnoj baštini čovječanstva. S obzirom na status i značaj ovog, s kulturnog aspekta elitnog prostora, takve gradnje ovdje ne bi smjelo biti. No, prisutna je. UNESCO je, još 2003. godine, prepoznao u prekomjernoj i nekontroliranoj urbanizaciji ozbiljnu prijetnju univerzalnim vrijednostima kulturnog nasljeđa i zahtijevao da se uradi Menadžment plan područja svjetske baštine Kotora.

Devastacije kulturnog i prirodnog ambijenta dešavaju se, također, i gradnjom objekata velikih gabarita i stila neprimjerenog ovom podneblju, prema potrebama i ukusu vlasnika, a ne prema projektnoj dokumentaciji.

Za sprječavanje i eliminiranje radnji, postupaka i faktora koji ugrožavaju vrijednosti kulturnog nasljeđa, posebno svjetske baštine, neophodno je, pored poštovanja propisa, osigurati urbanističko-plan-

sku dokumentaciju koja na pravi način korespondirati sa aktualnim potrebama lokalne zajednice i poštuje principe održivog razvoja, odnosno rješava konflikt između potreba za intervencijama u prostoru i očuvanja njegovih najvrjednijih dijelova, kao što je priobalno područje, sa prirodnim i kulturnim vrijednostima. Uspješna realizacija navedenog pretpostavlja uključivanje Zavoda i poštovanje njegovih konzervatorskih uvjeta i smjernica, te inspekcijsku kontrolu provođenja planova.

Ovih dana je podigla prašinu vijest da se bedemi starog grada čiste tzv. pjeskarenjem, jer pijesak koji čisti skida sloj kamena i fuge. Zbog čega je prihvaćeno da se radi ovom metodom (umjesto vodom pod pritiskom)? Da li je glavni razlog nestručnost i neinformiranost nadležnih ili novac?

- Bedemi Kotora odavno važe za čišćenjem i sveobuhvatnom sanacijom i rehabilitacijom. Međutim, to ne znači da se intervencije na njima mogu poduzimati bez učešća Službe zaštite. U tom smislu Zavod je zaustavio radove na čišćenju bedema Kotora, koji su, 03. svibnja, poduzeti bez našeg znanja, bez izdanih konzervatorskih uvjeta i metodom „pjeskarenja“ i pored toga što je Zavod 21. travnja, u pisanoj formi, dostavio Direkciji za uređenje i izgradnju Kotora, svoj stav da se bedemi mogu tretirati samo vodom pod pritiskom i uz prisustvo stručnih lica Zavoda.

Način čišćenja Bedema, arhitektonskog spomenika kulture i kategorije, koji je dio spomeničke cjeline Starog grada i dio svjetske baštine, je isključivo stručno pitanje, te uvjete pod kojima će se ovi poslovi obavljati, u skladu sa svojim zakonskim ovlastima, izdaje Regionalni zavod za za-

štitu spomenika kulture. Ru-kovodeći se principom očuva-nja originalne obrade i patine kamena, pjeskarenje fasadnih površina nije prihvatljivo, bu-dući da se ovom metodom upravo ugrožava originalna obrada, kalcit, malter na spoj-nicama i patina kao bitno spomeničko svojstvo zaštiće-nih bedema Kotora, a što su jasno pokazale i izvršene pro-be. Stručni stav Zavoda, iska-zan kroz izdate konzervator-ske uvjete za poslove na pra-nju bedema Kotora, je da se čišćenje njihovih fasadnih po-vršina može obavljati samo vodom pod pritiskom i uz pri-sustvo stručnih lica, jer se tom metodom zasigurno neće ugroziti arhitektonske i ambi-jentalne karakteristike Bede-ma Kotora.

Posebno naglašavam da izu-zetno cijenimo dobru namjeru donatora da očisti bedeme, kao i želju i planove Općine da ukupan ambijent Kontakt zone uredi prije početka turi-stičke sezone. Međutim, obavljanje tog posla bez poštova-nja stručnih stavova i uvjeta, obesmisliło bi upravo i dobru namjeru i dobar plan, jer bi se bedemi oštetili, pa bi umjesto hvale vrijednog poduhvata, imali devastaciju dijela kul-turnog nasljeđa, višestoljet-nog trajanja, a to sigurno ni-tko ne želi.

Poznato nam je da je Za-vod, na čijem ste čelu, radio Menadžment plan područja svjetske baštine Kotora, točnije Kotorsko-risanskog zaliva. Da li se UNESCO oglašavao povodom navede-nog Plana?

- Zavod je zapravo bio nosi-lac posla na izradi tog veoma složenog i kompleksnog doku-menta za koji, ni u našoj ustanovi, a ni u Crnoj Gori, nije bilo dovoljno iskustva i znanja. U proces izrade Mena-džment plana bili su uključe-ni predstavnici svih relevant-

nih subjekata, od ministar-stava, lokalne uprave, institu-cija, škola, NVO sektora do medija, a UNESCO nam je pružio ekspertsku pomoć u vidu kratke obuke. Plan je za-vršen u zadatom roku i predat Komitetu svjetske baštine ve-ljače 2007.godine. Uobičajena procedura načelnog prihvaća-nja i ekspertska analiza od strane organa UNESCO-a tra-jala je više od godinu dana. Krajem prošlog mjeseca stigao je Izvještaj ekspertske Misije UNESCO-a, koja je prije tri mjeseca boravila u Kotoru, zbog zauzimanja stava za pla-niranu gradnju mosta Verige, kao i sagledavanje stanja Po-dručja svjetske baštine Koto-ra. U navedenom Izvještaju sadržani su i stavovi i mišlje-nja na Menadžment plan, od-nosno upute za njegovu dopu-

nu. Trenutno, Izvještaj detalj-no analiziramo i razmatramo, radi davanja eventualnih pri-mjedbi ili pak traženja obra-zloženja za pojedine nejasne dijelove.

Da li eventualno prihvaća-nje Menadžment plana za-štićenog područja Kotora podrazumijeva i drukčiju funkciju i organizaciju Re-gionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture, njegove veće kompetencije?

- Prihvaćanje, odnosno usvajanje Menadžment plana podrazumijeva ustanovljava-nje tri konkretna subjekta, koja treba da pomognu uspje-šnom upravljanju Područjem, koordinaciji poslova i nadzo-ru: Upravljačka grupa, koor-dinator za Područje svjetske baštine i tematske radne gru-pe. Ovaj upravljački mehani-

zam treba da uspostavi Općina, koja je dužna osigurati i financijska sredstva za njegov rad. I pored toga, što su nadležnost i organizacija poslova Zavoda u domenu nacionalnog zakonodavstva, neminovno je da će Zavod, zbog prirode posla, biti uključen u poslove implementacije Plana, upravljanja i monitoringa, te će u tom smislu trebati kadrovsko pojačanje.

Što po Vašem mišljenju nedostaje da bi Zavod imao veći značaj i ulogu? Da li su to zakonska ovlaštenja ili sistemska rješenja u funkcioniranju i koordinaciji relevantnih subjekata zaštite kulturnog nasljeđa i prostornog planiranja?

- Uloga i značaj Zavoda u zaštiti kulturnog nasljeđa zavisi, umnogome, o uspješnosti nje-

govog rada, ali i od mnogo drugih preduvjeta. Znatno broj državnih i lokalnih službi ili organa ne mogu u potpunosti ostvarivati svoje funkcije samostalno, pa ni naša ustanova, koja izdaje ili daje prethodne uvjete, smjernice i suglasnosti, dok drugi organi, na osnovu njih, izdaju ili donose finalni dokument, tj. odluku. To znači da nepoštovanje akata Zavoda pretpostavlja odugovlačenje procedure, a nerijetko i devastaciju spomenika kulture, njegove okoline ili šireg prostora. Za specifičnu oblast zaštite kulturnog nasljeđa potrebno je, prije svega, poštovanje propisa i utvrđene procedure, od strane svih nadležnih subjekata u sistemu te zaštite: organa lokalne samouprave, državnih organa, javnih poduze-

ća, obrađivača planske i projektne dokumentacije, investitora i vlasnika nepokretnosti. Njihova suradnja i koordinacija u postupanju je također vrlo bitna.

Pored toga, potrebna su dobra zakonska rješenja, sa jasnim i potrebnim ovlaštenjima. Važeći propisi koji reguliraju oblast zaštite kulturne baštine su zastarjeli i imaju određene nepreciznosti i nedostatke. Novi zakon, koji je u izradi, biće usklađen sa europskim zakonodavstvom i uvest će inspeksijsku službu za zaštitu kulturnog nasljeđa, što je od presudnog značaja za efikasno postupanje u ovoj oblasti.

Smatram da je od izuzetne važnosti da u svim segmentima društva postoji potreban nivo svijesti o vrijednostima

kulturnog nasljeđa, sa čime se baš ne možemo pohvaliti.

Kolika je moć novca u javnim poslovima kojima se bavite?

- Neki investitori koji imaju takvu moć smatraju da mogu realizirati svoje planove, zaobilazeći nadležne ustanove i organe ili pak da im to predstavlja garanciju da će im biti odobreno sve što naume raditi. Sa njima je najteže uspostaviti kontakt i suradnju, što je neophodno da bi ih se uvjerilo da mogu raditi samo uz pribavljenu dokumentaciju i u okviru nje. Nerijetko su to nelegalni graditelji ili oni koji grade suprotno projektnoj dokumentaciji.

Kada nadležni organi i Zavod poduzmu mjere iz svoje nadležnosti pokušavaju na razne načine izbjeći posljedice, odnosno ne uvažiti naloge i uvjete. U takvoj situaciji neophodno je ostati dosljedan u primjeni propisa, uz uspostavljanje adekvatne suradnje i koordinacije između nadležnih organa lokalne uprave i Zavoda. Na ovaj način se uspijeva takve investitore uvesti u zakonsku proceduru, za što imamo i pozitivne primjere.

Da li imate stručan tim oko sebe? Okarakterizirajte svoje poslovno okruženje.

- Da, imam izuzetan radni tim, kojeg pored stručnosti i odgovornosti, karakterizira entuzijazam i posvećenost zaštititi kulturne baštine. U njemu je zastupljen potreban stručni profil zaposlenih za obavljanje djelatnosti Zavoda. Međutim, nemamo dovoljan broj izvršilaca, što je posebno izraženo za radno mjesto arhitekta konzervatora i pravnika. Naime, već duže vrijeme, taj problem ne možemo riješiti, jer nema zainteresiranih za rad u Zavodu, s obzirom da se na tržištu rada nude mnogo bolje plaćeni poslovi.

Zato ulažemo velike napore

da, s produženim radnim vremenom i 16 stalno zaposlenih, završavamo poslove profesionalno i zakonito, za koje je potrebno najmanje 28 izvršilaca. Ono što ne možemo baš postići je blagovremenost u postupanju. Međutim, brojčano nedovoljan kadrovski potencijal, uz veliki broj predmeta u radu i mnogim problemima koje donosi ovaj složen posao, me ne obeshrabruje. Imam povjerenja u kolektiv.

Da li Vam je profesija pravnika pomogla ili odmogla u pozivu direktorice Zavoda?

- Pravničko znanje zaista pomaže u obavljanju poslova rukovođenja Zavodom, ali mi je

izuzetno korisno dugogodišnje radno iskustvo, stečeno na raznovrsnim poslovima u organima uprave Općine Kotor.

Imate li vremena za neki hobi? Na koji način provodite slobodno vrijeme?

- Za hobi nemam vremena, jer tako zahtjevni i obimni poslovi ustanove kojom rukovodim, podrazumijevaju potpunu posvećenost poslu, radno vrijeme preko deset sati i česte radne vikende. Svaki slobodni trenutak koristim za susrete sa obitelji, a najviše sa unucima, što mi pridonosi posebnu radost i zadovoljstvo.

PLA E TIJESNE, SVE MANJE RIBE I GALEBOVA,
SVE VI E BETONSKE PODLOGE I FUGE

More, more...

Piše:

dr. Milenko M. PASINOVIĆ

„More, more...” Tako glase prve riječi refrena poznate melodije. I u ovom prilogu će se, po tko zna koji put, ponoviti kako mi doživljavamo more, a kako se odnosimo prema njemu. Riječ je, dakako, o obalnom moru Crne Gore, o prostoru koji površinom odgovara 18.39 posto kopnene površine njene teritorije; većem nego što je prostor privatnih obradivih površina u državi Crnoj Gori. A tu „njivu” jedino „oru” propeleri brodova koji, za prolaz preko nje, plaćaju dosta visoku nadoknadu na ime korištenja plovnog puta i objekata sigurnosti plovidbe na njemu. Plodovima te „njive” hrani se 91 obitelj stalno zaposlenih ribara, mnogo više onih koji koriste ribu na obi-

Krajnje je vrijeme da se suočimo sa nedostatkom jedinstvenog menadžmenta ovim resursom. Da konačno shvatimo da nas je more povezivalo sa svijetom i da je ono i danas put za integracije kojima težimo

teljskoj ili restoranskoj trpezi. Koliko li je tek onih koji se hrane „kruhom sa sedam kora” više od 3500 naših pomoraca koji plove svjetskim morima. Ovo posljednje ne iznosim (za razliku od nekih) kao uspjeh, već kao nuždu, jer je riječ o sposobnim ljudima koje smo školovali za druge, a to, priznat ćete, nije baš za pohvalu.

Razvijene zemlje su, dobrim dijelom, svoj razvoj zasnivale na „uvozu pameti”. Pomoraca se često prisjećamo kao mo-

gućih investitora, ili štediša banaka, ne kao ljudi kojima bi trebalo riješiti pitanje njihovog socijalnog i zdravstvenog osiguranja, na način koji bi bio za sve prihvatljiv i koristan, za fondove i za njihove korisnike. Nedovoljno mislimo i na one koji dolaze, mlade pomorce.

Ali, nije ovo glavna tema ovog priloga. Koristi od mora su, gotovo, nesagledive. Istraživanja crnogorskog obalnog mora su pokazala da je mogući godišnji ulov ribe, bez štetnih posljedica po održivi razvoj, veći od tehničkih kapaciteta naših kočarica, njih 14 i 170 čamaca registriranih za ribolov.

Istraživanja crnogorskog podmorja pokazuju prisustvo plina, a gdje ima plina, kažu, ima i nafte.

More krije, za sada registrirana, 22 arheološka nalazišta, mnogo više žrtava onih koji su od njega živjeli ili se za njega borili, za slobodu mora i plovidbe. Ali i za slobodu priobalnih država. Ovo posljednje često zaboravljamo.

More je veza sa svijetom, uspostavljena na ovom prostoru, prema podacima Odjeljenja državnog arhiva u Koto-

ru od XII. stoljeća, kada je uspostavljena veza Kotora sa talijanskom obalom i Omišem. Krajem XVI. stoljeća Prčanjani su svojim brzim brodovima uspostavili poštanski saobraćaj duž istočnojadranske obale do Venecije.

Godine 1838. uspostavljen je redovni parobrodski saobraćaj na relaciji Trst – Kotor, 1879. Trst – Pristan i 1886. Trst – Ulcinj. A poduhvati Iva Visina, braće Marka i Joza Ivanovića, Želalića, Matije Zmajevića, Bizantija i drugih, ne manje značajnih i dužnih poštovanja, postali su predmet povijesti svjetskog pomorstva.

Najveći spomenik moru podigli su bokeljski pomorci, podižući brojne palače i crkve, prilažući mnoge darove, zavjetne ploče, ili financirajući likovna i književna ostvarenja u znak zahvalnosti za darove koje im je pružilo, ali i u znak zahvalnosti za spas života kojemu je prijetilo more.

Crna Gora već više od jednog stoljeća ima svoje obalno more, što znači suverenitet nad njim, iznad i ispod njega. Tim morem u nju stiže oko 2 posto turista redovnim linijskim saobraćajem, oko 150 brodova na kružnom putovanju sa blizu 100 000 posjetitelja i oko 4 000 nautičara na svojim ili iznajmljenim plovilima.

Oko 95 posto turističkog prometa Crne Gore vezuje se za more.

Da je morski put najjeftiniji za prijevoz tereta i da je u ovome nezamjenjiva uloga luke Bar, ne treba posebno naglašavati.

Ono što bi željeli posebno naglasiti je naš odnos prema moru. Da li se prema njemu odnosimo razmjerno onoliko koliko nam ono daje?

Da je more postalo deponija šuta, drugog krutog i mekog „otpada“, do grobišta uginulih

životinja, na žalost, svakodnevno čitamo, slušamo ili gledamo.

Pa i ono što se direktno ne baca u more, već neposredno uz obalu, „stiže“ u more vodo-
tocima, vjetrom, a velikim dijelom kao nepročišćeni „proizvod“ kanalizacijom.

Nije rijedak slučaj da su pojedinci nasipali more kako bi izbjegli da se nađu u zoni kopnenog dijela morskog dobra, njenom zakonski minimalnoj granici od 6 metara od „najvećeg talasa za vrijeme najjačeg nevremena“. Granici koju poneki doživljavaju kao maksimalnu a ne minimalnu udaljenost „od linije do koje dopiru najveći valovi za vrijeme

najjačeg nevremena“. Granicu koja nije paralelna crta sa obalom, već granica koja ima svoj pravni, ekonomski, tehničko-tehnološki (Solana, luke npr.) i ekološki rezon. Pa, i u tako definiranim kriterijima i želji da se u zoni morskog dobra nađe što više prostora, tada, pretežno uknjiženog kao društvena imovina, ili već zaštićenog nekim drugim vidom i režimom zaštite, i pored nastojanja, nije se moglo izbjeći da se 18 posto privatne svojine nađe u okviru ove granice. Navedeno ne treba doživljavati kao želju za otimanjem, već očuvanjem prostora. Na žalost, ni u toj želji se nije u svemu uspjelo, jer, koliko raspo-

lažemo podacima, oko 100 objekata je bespravno izgrađeno na tom nevelikom prostoru, svega nepunih 60 km². Konačno, mijenjale su se i državne granice pa što ne bi i ova ako zato postoji opravdana potreba, ako postojeća granica postane prijetnja planiranom održivom razvoju.

Usvajanje Strategije integralnog upravljanja obalnim prostorom nudi nova rješenja upravljanja, a time i zaštite, ali, još bez primjene i bez utvrđene linije zabranjene gradnje.

Mnogi, njih oko 250, prema podacima sredstava informiranja, u akvatoriju Boke su, sa ili bez dozvole, nasuli more

i pravili ponte (mula). Ne onakva kakva su u tradiciji ovog kraja, po materijalu, načinu i tehnici gradnje, i ne, posebno za svrhu kakvu su imala ona građena prije više stoljeća. A mnoga od njih su promijenila i svoju namjenu, postala su prostori za dnevni boravak sa različitim, ako tako možemo reći, arhitektonskim kreacijama.

Betonska podloga i fuge „zatvorile“ su prirodna staništa nekih živih bića u priobalju. Riba, koju ribari ostavljaju prilikom izvlačenja mreža, danima ostaje u moru jer nema tko da je pojede. Kao da je prestala da važi poslovice da „velika riba jede malu“.

Lijep običaj Bokelja, da kruh „sa sedam kora“ ne bacaju osim u more, da njime hrane ribe i galebove, vjerovatno u sebi krije simboliku da je zarađen na moru i da višak treba vratiti moru, na žalost, u posljednje vrijeme ostaje bez rezultata. Naime, on danima pluta a da ga ne pojedu ni ribe ni galebovi. Sve je manje jednih i drugih. A kako će ih biti kada se čak i prirodni rezervat, pretvara u privredni objekt. Kako protumačiti suglasnost da je prostor gdje se, ne tako davno, tražila posebna dozvola nadležnog organa za jednokratni ulov ribe, danas nasut i koristi se u privredne svrhe, ne u vezi sa korištenjem mora?

A, kada je o nasipanju riječ, onom koje se vrši legalno, pijeskom, u cilju stvaranja plaža, postavlja se pitanje da li je rađena Studija utjecaja na okolinu?

A od posta, mjesta za izvlačenje mreža potegača, tradicionalnog načina ribolova u Boki, posebno u Kotorsko – risanskom zaljevu, njih 179, oko 20 posto moguće je koristiti, iako su „zaštićene“ u svim prostorno - planskim do-

kumentima Na mnogima od njih su izgrađene ponte za kupanje ili su pretvorene u sidrišta za plovne objekte.

Proces litoralizacije sve se više manifestira i na nosivost i standarde prirodnog prostora. To, sada, shvaćaju i hotelijeri. Nezapaženo je protekao intervju gošće iz Portugalije, kada je, govoreći o svojim dojmovima za vrijeme boravka u Crnoj Gori, kazala da su nam „plaže tijesne“.

Koliko do jučer, ova bi primjedba zvučala čudno. Danas, očigledno nije više tako. Prirodni kapacitet prostora i odgovarajući standard koji se mora osigurati kupcima, sve više ugrožavaju standarde i kategoriju hotela. Otuda će se morati pribjeći zakupu pojedinih dijelova plaža, njihovom ograđivanju, u cilju osiguravanja standarda i kategorije hotelskih objekata. Jer, gost hotela neće plaćati usluge koje ne odgovaraju kategoriji objekta, njegovih sadržaja u zatvorenom i na otvorenom prostoru. A gost u hotelskom objektu, ljeti, boravi radi kupanja. Najave Ministarstva za turizam i zaštitu prirodne sredine, u ovom smislu, ohrabruju, ali i ukazuju na opravdanost naših konstatacija.

More, more... Moglo bi se još mnogo pjevati i pričati o njemu. Ali, i mnogo više voditi brige o njemu. Krajnje je vrijeme da se suočimo sa nedostatkom jedinstvenog menadžmenta ovim resursom. Da uvidimo da preklapanje nadležnosti ostavlja prostor za stanje kakvo je. Da razlikujemo institut morskog dobra od institucije. Da konačno shvatimo da nas je more povezivalo svijetom i da je ono i danas put za integracije kojima težimo. Jadransko-jonska inicijativa nam to najbolje pokazuje. Ne smijemo dozvoliti da na tom putu budemo „crna rupe“.

Frano Bolica Grbičić

Piše:

Dr. sci. Lovorka ČORALIĆ

Obitelj Bolica ubrajala se među vodeće kotorske i bokeljske plemićke obitelji. U kotorskim se arhivskim vrelima bilježe već od XII. stoljeća, a tijekom dugoga niza idućih vijekova obnašali su u gradskoj upravi prestižne službe i zvanja (kneževi za kotorske samostalnosti, gradski vijećnici, sudci, općinski službenici, diplomatski poslanici, zapovjednici kotorske ratne galije i dr.). Zapaženi su i kao duhovne osobe i crkveni dostojanstvenici, humanistički pisci i profesori na Padovanskom sveučilištu.

Protuturski ratnici

U drugoj polovici XVII.

Obitelj Bolica ubrajala se među vodeće kotorske i bokeljske plemićke obitelji. U kotorskim se arhivskim vrelima bilježe već od XII. stoljeća. Prvo imenovanje među mletačke vitezove koje se odnosi na rod Bolica potječe iz 1616.

stoljeća Bolice su i zapaženi sudionici mletačkih protuturskih ratova. Uz trojicu vitezova, o kojima će se kasnije više govoriti, udjelom i zaslugama u mletačkoj se vojnoj službi izdvajaju Lovro (poginuo pri osmanlijskoj opsadi Kotora 1657. godine) i Ivan (Živo Grbičić, 1638.-1704.), zapaženi sudionik Morejskoga rata (1684.-1699.), darovatelj kotorske stolnice Sv. Tripuna (barokna mramorna dekoracija riznice) i franjeva-

čke crkve Sv. Klare. Njegov je nećak nadintendant pograničnoga područja prema Crnoj Gori Ivan Antun Bolica (1666.-1706.), također istaknuti sudionik mletačko-turskih borbi u vrijeme Morejskoga rata i papinski opunomoćenik za katoličke misije u Albaniji, Srbiji i Makedoniji (od 1693.). Ivanov je sin Nikola (1706.-1745.), također nadintendant za mletačko pograničje prema Crnoj Gori, zapovjednik kotorske ratne lađe

i osiguravatelj prijenosa državne pošte u Carigrad. Godine 1782. spominje se, kao zastavnik mletačke mornarice na Levantu, Marko Bolica, nakon kojega je obitelj uskoro izumrla.

Prvo imenovanje među mletačke vitezove koje se odnosi na rod Bolica potječe iz 1616. godine te je riječ o Frani Bolici Grbičiću. Povelju podjeljuje mletački dužd Giovanni Bembo. Dukala započinje uobičajenim, u ovoj vrsti povelja tipiziranim retoričkim izričajem o zaslugama koje je obitelj novoimenovanog viteza stekla za Mletačku Republiku. Za kotorske Bolice (fedelissima famiglia di Bolizza Nobile di Cattaro) izričekom se navodi da su u svim prigodama iskazivali odanost i vjernost interesima Serenissime, a posebice tijekom višedesetljetnog angažmana u osiguranju prijenosa državne pošte iz Mletaka u Carigrad. Poput njegovih uvaženih predaka, zasluge za Republiku stekao je i Frano Bolica te se njemu ovom prigodom podjeljuje naslov Cavaliere di San Marco, sa svim pravima i privilegijama koje uvrštavanjem u taj viteški red stječu njegovi pripadnici (pravo nošenja svečane odore i oružja i dr.).

Papinski opunomoćenik

Prema podacima iz historiografije, vitez Frano

Bolica odvjetao je roda Bolica Grbičić. Naslov mletačkoga viteza dobio je relativno rano jer se većina njegovih službi, djelovanja i zasluga spominje u godinama poslije 1616. Osobito je bila važna nje-

gova služba papinskog opunomoćenika za misije u sjevernoj Albaniji. Upravo zahvaljujući Franovu zalaganju kod skadarskoga paše (oko 1638.) misionari nisu bili protjerani s toga područja, a 1639. ishodio je naredbu Porte kojom se tamošnjim misionarima jamčila sigurnost obavljanja pastoralnog rada. S misionarom Franjom Leonardisom (Leonardijem) iz Trogira (barski nadbiskup od

1644. do 1645.), sudjelovao je u nastojanjima vatikanske Kongregacije za propagandu vjere da se za uniju pridobiju crnogorski vladika Mardarije i pečki patrijarh Pajsije (od oko 1640.). Zapažena je i Franova uloga u Kandijskom ratu (1645.-1669.) na širem bokeljskom, crnogorskom i albanskom području (tajno dopisivanje s glavarima crnogorskih i hercegovačkih plemena, ali i s predstavnicima osmanlijske vlasti na tim područjima). Nadopunio je svojim opažanjima i bilješkama spis Marijana Bolice Relatione et descriptione del Sangiacato di Scutari, a bio je i mecena kotorske crkve Sv. Mihočila (obnova i popravak oltarâ). Njegova pisma iz dugogodišnjega dopisivanja s tajnikom Kongregacije za propagandu vjere Francescom Ingolijem dragocjeno su vrelo za proučavanje crkvenih, ali i društvenih, vojnih, etničkih i kulturnih prilika na širem području današnje Crne Gore i Albanije. Umro je u Kotoru 1653. godine, a drži se jednim od najutjecajnijih kotorskih plemića i političara u prvoj polovici XVII. stoljeća. Njemu je ugledni kotorski benediktinac Timotej Cisilla posvetio svoje djelo o obitelji Bolica poznato pod naslovom Bove d'Oro (1624.), a koje sadrži i brojne podatke vezane uz Franov životopis.

Šeduta

Piše:

Vlasta MANDIĆ

MARIJA: Kafa ti je danas baš po mome guštu!

TOME: Ma meni je svaki put dobra, nego si ti danas od eštra.

MARIJA: Jesi li zvala Đovu da dođe, što li je još nema, a već je deseta batila.

TOME: Što ću je zvati kada se zna ura i dan od naše šedute. Sve se može zaboraviti ali dan i ura kada stavljamo sve i svakog pod oko, to nikako. Noćas ti, jade moja, ne bi mogla ni oka zaklopiti, a da ne završimo šedutu onako kako je red i način. Zovi je telefonom, baš je incuketana.

MARIJA: Oću, kako ne, trošit od penzije, kada je mogu lijepo zvati sa finjestrina. Baš si šempijasta... Dove, Dove ... ma ne čuje. Mali, dođi kuću moja, evo ti za sladoled, pođi do tete Dove reci joj da je čekamo... Ovi mali, od onoga špacakomina, jedini je koji će starijega neke poslušat, baš je zlatan.

TOME: Mare, alamote ruke na rabotu. Pomakni malo tu kredencu, kalijergu daj meni, zamotaj tapic, koltrinu razmakni, digni sve đirane, škura "u libro", ma kako si pedava. Dobro je razmakni da sve tri možemo stat, dodaj mali škanj, znaš da je Dove bašeta i treba joj se isat.

MARIJA: Pravi si kapo od baštona, samo izdaješ ordine a znaš li ti da ti je bracera svakim danom šira i da se zbog nje tiškamo za ufatit poziciju.

TOME: Bolje bi bilo i da je tebi bracera malo šira, nema te ni pas zašto ufatit a kamoli oni tvoj jado.

MARIJA: O, sada ćemo se po-

čet i vrijeđat, nemoj da mi škopija, a nismo još ni počele.

TOME: Dobro, dobro, kalmajmo malo. Evo se čuju bati po skalama, to ti je sigurno Dove. Ma baš dobro lumbarda, ko da ima tri noge, a ne dvije.

MARIJA: Finalmente da si... a, a, što je to. Dove što te strefilo, eto te ko Đuro coto. Sinoć si bila čitava, ajde, ajde polako, daj mi ruku.

TOME: Govori, već jednom što ti je?

DOVE: A što mi nije? Sinoć nam je intrao onaj lokadur od Tripa, a znaš moga Joza. Kada ima kompaniju i dokle god ima vina u konobi samo se toči, kao u lokandu. Poslali su mene po bocun vina i, jade moja, survala sam se niz one inberlane skale. Odmah sam infašetala poplat, malo mi je nagrezlo ali evo mene, belece moje. Ne može današnja šeduta pasat bez mene.

TOME: Mi smo dvije popile kafu a ti ćeš tvoju na finjestrin, kao sinjora Laura, svi na svoja mjesta. Već je batila 10 ura, sve je živo i veselo u Kotoru gradu.

MARIJA: Evo te na, kao špikerica na radio Škalu.

DOVE: A što da ne, ovo ti je naš radio "Finjestrin u libro" i ima sve rubrike, altroke novinare sa skulom od života, ne plaćamo ih, samo nam pasavaju, svaki dan su na rabotu u istu uru.

TOME: Oćete li više mućat, eno dolaze "poslednji šetači", svi su na broju, samo kad bi malo fermali ispod našeg finjestrina.

DOVE: Izgledaju mi kao kučki sv. Roka, umorili su se i sigur-

no će fermat da malo rešpiraju. Sva sreća da je ispod pižuo psss...

Šetač br. 1: I što Vam se čini od ovih novih komunalno-investicionih radova u Kotoru?

Šetač br. 2: Kaži naški. Oli to misliš o novome pločniku okolo Kotora? Što mislim? Neću ništa da mislim. Niko me nije ništa ni pitao.

Šetač br. 3: Znao sam da ćeš odgovoriti u gvante, nemaš onu stvar za reć svoje mišljenje. Vazda si bio meškin... Našto nam Kotor sada liči. Sve je sivo, a tek kada se ošporka, kada se svaka rupa na ploči salda sa šćporkecom, eto ti ga fešte. Nećeš znati de završava pločnik, a de počije forteca. Ne možeš pasati, a da svaki špic od kamena na osjetiš na poplate.

Šetač br. 1: Ma zato ćeš imati bolju cirkulaciju i onako si pun masti.

Šetač br. 3: Dobro zboriš, kao da sa su ga đeljali sjekirom, a kolur ni tamo ni ovamo. Fetivi gospar Lipovac, propietario od palate Pima, kada je dao šolde da se Kotor poploča, ima tome najmanje 150 godina, pošao je do kamenoloma u Kamenare, de se vadi kamen koji su i Mletci nosili u Veneciju i sigurno dao prečize ordine: "Molim Vas lijepo, za ovu ulicu ću kvadratne ploče svjetlo roze boje, za onu ulicu ću pravougaone ploče tamno roze boje, a na trgove ću kombinacija tamno roze, crvene i bijele, nešto u šah, a nešto pod kosinom i sa bordurom.

DOVE: O što je ovaj pametan, svaka mu je na mjesto, kao da je iz Zavoda za monumente.

TOME: Mući Dove, nije još

gotovo pst...

Šetač br. 4: Onomad kada sam bio u Dubrovnik, poslije 15 godina, od gušta sam prošetao Stradunom. Kada se спуштиш od Pila, niza skale, prvo što vidiš su ti izluštrane kamene ploče. Što se više gaze sve su luštrani-je i, jado moj, niko ne pada, ni kada je kiša ni kada je sunce. Sijaju se kao prosulja kada je preliješ maslinovim uljem.

Šetač br. 5 : Ma oni znaju odit po njima, to su ti gospari. A ja sam ti bio kod kunjada u Bašku Vodu i on me prošetao do Makarske, Podgore. Jado moj, sve su rive, pločnici, pjace salizane sa bijelim bračkim kamenom. Bankine, statuete, pitari sve od bijelog kamena, ne samo da je lijepo nego miriše na more. Reko mi je da se i Bijela kuća u Ameriku napravila od toga kamena, možeš misliti.

DOVE: Ne mogu vas više slušati kako pjancikate. Što niste rekli onamo đe treba nego nam sada ispod finjestrina galamite i mudrujete. Ne možemo od Vas na miru ni kafu popit. Nikakve sreće od vas, đe Vam je ona stvar!

Šetač br. 6: Znam koja si i bolje ti je mućat, a ona stvar nam je na mjesto... Što sam ono reko a, e, još iza zemljotresa 1979. sam rekao, onamo đe treba, da Poteštati ili oni famo-zni Zavod organizuju ili kako oni stručno kažu revitaliziraju i revaloriziraju kamenarski ka-menolom. Sve stare ploče pre-brat, dodati nove iste tesature, kolura i ambijenta. Ako iko oni su morali zaštititi stare pločnike, jer inače ne daju na kuće ni da se malter stari promjeni iliti ga, ne daj bože nova fuga stavi, niti da se izbišana stolarija zamjeni, a kamoli novi finjestrin otvori, da narod u onu umidecu od uskih kanižela može moder-no rešpiravati. Uveli su novi, agresivni materijal, bez da trepnu, bez ikakvog stila, bez mašte. Trebao se napraviti pro-jekat svih pločnika da se vidi

kreativnost, inženjerskost, a ne ovako sve kao na poljanu. Per-fin su skratili one ploče za ući na glavna vrata na "riblju kost" mjesto da su ih provukli sve do puta. Svako bi osjetio rišpet kada ulazi u slavni naš grad. A i uštedjeli bi na crveni tapić, koji se stavlja na isto mjesto, kada su dani di grande moda u Kotoru.

Šetač br.8: Nemojte se žestiti, nije to baš tako. Vidjet ćete za 2-3 godine ćemo se naviknuti na njega, pa će nam biti lijep i mjo, pa finalmente naš je.

Šetač br. 7: Znao sam da ništa pametnije ne možeš reć, ma ko te samo vuće za riječ. Eto, samo bacite jednu vištu na trg od sv.Luke. Kamenarske ploče u šah maniru u dva kolura roze i bijela, izluštrane. Kao da udeš u saloto od grada, osjetiš se "in gamba" pa lijepo ideš kako Bog zapovijeda i priliči gradu od Uneskove ljepote. A vidi trg "Od Oružja," kada se bilečke ploče skvase kao da su popišane. Još kada dodaš ove moderne žvake, što ih djeca pljuju, a niko ih ne skida, pravcati brlog od prasa-ca. I to ti nikome ne smeta, svi smo se navikli. A kada ideš u grad, pravo mi recite, đe gledaš... pa u pod, a đe drugo, a poslje avizavaš okolo-naokolo i na više.

TOME: Joj, napokon neko ko ima onu stvar. Živijeli oratori! Barem danas ima biznismena, punih para i sigurno bi neko uložio da obnovi taj kamenolom za buduće potrebe za sva mje-sta Boke. Ako se nije sam javio trebalo ga je naći. Ja bi ga našla da me neko pitao.

Šetač br.1: Dobro da te nije niko pitao. Ajmo mi ća, miješaju nam se frekvencije, bit će ovđe bulikana.

DOVE, MARIJA: Ajte, đavo Vas ne ponio, samo vi šetajte. Imate vremena, obucite gojzerice pa svaki dan gore – dolje luštravajte ploče, barem neke korigirajte od Vas. Ma baš su me fotali.

Bepo: Dobro mi je rekla sinjora Laura. Ajte Bepo, pasajte ispod famoznog

"Finjestrina u libro", danas im je radni dan bit će nešto interesantno i odmah se vratite. Alo belece, vide vam se oči, eto Vam ih kao jaja u šorbulu. Znam da ste još tu, otvorite finjestrin. Tako, tako, dobar Vam dan mile moje. Sve sam ćuo i sve ste, perfin, imale pravo.

TOME: Ke nova, šjor Bepo! Eto jeste li ga čule, pametan gospodin, svakako da smo imale pravo. Mi možda jesmo lajave, milo nam je čuti novitade, specijalno one inpicane, a bome, to ti je život, caro mio. Toga je vada bilo od kada je svijeta i vjek-a. Ali za ovi naš lijepi Kotor bi sve učinjele, samo da nas neko pita.

DOVE: Moj Bepo, nema više onih krštenih, lidjerih vremena, kad su ti glavne novitade bile ko, đe, sa kim. To su bila vremena! Glavna tema je bila ljubav, specijalno ona inkonjita.

MARIJA: Danas su ti glavne teme politika i biznis, sve je drugo utrnuo. Ljubavnice i preljubnice se mijenjaju za jedan dan, ne može se ništa pove-zat. A prije, neke ljubavnice su trajale i po 30 i 40 godina. E, to su bila vremena! Kao u cinema početak, zaplet, rasplet, finale, pa ti sada vidi.

TOME: Sjećate li se one kengeruše sa Parila, ona je imala, perfin, dva ljubavnika. Jednoga za dana, a drugoga za noć.

Bepo: Kada joj je bastalo, neka je imala i to treba znat. Niste ni Vi za bacit, dobro se držite.

TOME: Nećete nas uvuć u tu priču, mi smo žene od rišpeta. Ajte ća, čeka Vas sinjora Laura. Sve ste čuli do u tanke, pa možete i štogod dodati, neće nama biti krivo. Adio Vam, šjor Bepo. Dove, Mare, vraćajte škura u libro, za danas je gotova šeduta.

DOVE, MARIJA: Đavo od žene, pravi kapo od baštona!

TIVAT KROZ VRIJEME 2.

Jahte i princeze

Iz Meljina je 31. kolovoza 1899. stigla obavijest Lučkom uredu da će 29. kolovoza iz Lovrana krenuti u Dalmaciju i prema bokeljskim lukama jahta Osana sa Nj.V. Nadvojvodom Carlom Stefanom, sa kojim će biti i njegova sestra princeza Lodovika od Bavarske

Piše:
Anita MAŽIBRADIĆ

Lučka ispostava u Tivtu osnovana je 1894. godine pod nazivom Carinsko Izloženstvo sa lučkom i pomorsko-zdravstvenom službom u Tivtu" (I. R. Espositura Doganale di Porto e Sanita Marittima in Teodo)... Lučki ured u Tivtu izdavao

je dozvole za ribolov s mrežama tzv. sardelarama i sa po jednom svijećom. Ako su ribali na nekim postama pod Krašić ili pod školj „Štradiot" ribari su pismeno tražili dozvolu i za dvije svijeće, jer je naredba pomorskih vlasti od 9. ožujka 1897. zabranjivala uporabu dvije svijeće pod izgovorom da mogu smetati drugim ribarima. Pri

Lučkom Poglavarstvu u Meljinama zasjedala je tzv. Ribarska komisija koju je činio lučki kapetan iz Meljina Ivan Zoldak (Giovanni Zsoldak) i 4 stručnjaka za ribolov: Jovo Dragomanović, Petar Kršanac, Ljubo Miljević i Krsto Staničić iz Tivta. Na jednoj njihovoj sjednici 1900. godine rečeno je da se u ovim vodama sardela zadržava kratko vrijeme, dok je sitna; u jatima se udalji iz Zaljeva kada poraste.

U vrijeme o kojem se govori u Tivtu nisu postojala uzgajališta riba. Zanimljivo je da je tada samo Jozo Zmajević, na svom ograđenom imanju, pored stambene kuće pri moru u Donjoj Lastvi imao svoj privatni ribnjak. Već 1894. godine ta kuća je bila napuštena, a njen vlasnik bio nastanjen u Kotoru.

Bokeška plovidba

U djelokrugu lučkog ureda u Tivtu bila je evidencija o dolasku i odlasku brodova i svega vezanog za plovidbu. Tadašnje bokeljsko brodarско poduzeće bila je „Bokeška plovidba“. Brodovi Kotor, Ercegnovi i Tivat obavljali su putnički saobraćaj u zaljevu, na liniji Herceg Novi - Kotor. Dešavalo se, za vrijeme vremenskih nepogoda, da dobro oštete rivu, a rive odnosno pristaništa tek su se gradila tih, posljednjih godina 19. stoljeća. Kada je brod Ercegnovi oštetiо tivatsku rivu zbog nevremena, inženjer Francesco Strol, sa sjedištem u Dubrovniku, angažirao je zidara Krsta Krstovića iz Tivta (predložilo ga je Općinsko upraviteljstvo) da popravi mulo, uz nadoknadu od 14 fforina. Dok se pristaništa nisu izgradila, u nekim mjestima Boke služile su drvene platforme i drveni mostovi za pristajanje manjih brodova. U to doba ispred nove crkve sv. Roka u Donjoj Lastvi bila je plaža, pa je taj Parohijalni ured molio Pomorsku vladu u Trstu da dobije dozvolu za gradnju rive

(a secco). Dozvola je izdana 28. kolovoza 1898. godine za gradnju rive u dužini od 30 metara, uz poštovanje svih stručnih zahtjeva (secondo le esigenze dell' arte).

U Tivat su tada dolazili brodovi natovareni ugljem (carbone minerale) iz Cardiffa u Engleskoj: 1898. godine brod Bleujachet pod engleskom zastavom, od 1316 tona nosivosti i posadom od 23 mornara pod zapovjedništvom kapetana Cames Thomasa; iste godine engleski brod Cadartton od 1057 tona; brod Zichy 1899. godine; iste godine i brod Assunte iz Lovrana, od 1250 tona, pod zapovjedništvom kapetana Ivana Vidulića; brod Stagno od 19 tona, pod komandom istog kapetana; brod Albania od 100 tona iz Trsta itd.

U tivatsku luku, na prelasku dva stoljeća, uplovljavali su brodovi austrijskog Lloyd-a, Hrvatsko-ugarskog društva i Društva Topić.

Kapetan Vicko Mazarović iz stare peraške obitelji, te 1899. godine komandovao je u to vrijeme brodom Margherita, tj. pjelegom od 27 tona i četiri člana posade.

Za iskrcaj i ukrcaj raznog tereta i stoke, sitne i krupne,

koja se dopremala iz Crne Gore, služila je, uglavnom, luka u Risnu. Teret je prevožena u Bari, Brindisi, najviše na Maltu, kao i u druge mediteranske luke

Jahte i ratni brodovi

U Tivat su svraćale i jahte. Godine 1899. u luku je stigla jahta Mire, na proputovanju iz Kotora za Gruž pod komandom kapetana Lashmara u vlasništvu kuće Ralli. A 31. kolovoza 1899. godine iz Meljina je stigla obavijest Lučkom uredu u Tivtu da će 29. kolovoza t.g. iz Lovrana krenuti u Dalmaciju i prema bokeljskim lukama jahta Osana sa Nj.V. Nadvojvodom Carlom Stefanom, sa kojim će biti i njegova sestra princeza Lodovika od Bavarske (S(ua) A(ltezza) la Serenissima Principessa Lodovica di Baviera). Istaknuto je da privatno putuju.

Međutim, kako je Tivat bio ratna luka, najviše su uplovljavali brodovi austrijske ratne mornarice, pa i čitave eskadre. Tako je 11. listopada 1896. u podne u Tivat je uplovila eskadra u sastavu 4 broda - London, Zrinj, Nautilus, i Split i torpiljarka

br. XXV, zatim dva broda - Šibenik i Komet pod komandom kontraadmirala Carla viteza de Seemana . Eskadra

je brojila ukupno 1293 člana posade. Dana 13. listopada 1896. u tivatsku luku uplovio je austrijski ratni brod

Maria Teresia pod zapovjedištvom viteza Francesca Perina, pukovnika, sa posadom od 438 ljudi. Dana 7. lipnja 1898. godine, lučki upravitelj Ivan Novak javio je lučkoj kapetaniji u Meljina-ma da je iz Alžira stigao brod Kaizer Franz Josef I pod komandom kapetana fregate Lodovica Rittera von Jedina, sa posadom od 450 ljudi. Godine 1899. u tivatsku luku uplovili su Adler, torpiljarka iz Pule, Fantasie, sa Nj. E. vice-admiralom Hinkeom a pod komandom kap. korvete Ferdinanda Bublaya; Triton, remorker iz Pule pod komandom von Bissinghera, zatim krstarica Leopard.; topovnjača Albatros iz Grčke, pod komandom kapetana Vertoreza; opet eskadra ratne mornarice iz Starog Grada (na Hvaru) i Trogira; torpiljarka Pelican sa admiralom Spaunom, pod komandom kapetana Sacho von Hellenau; korveta Donau, brod-cisterna Najade itd. Previše bi prostora trebalo da se spomenu i ostali ratni brodovi i njihovi zapovjednici koji su u vojne svrhe posjetili tivatsku luku tih godina.

Lučki ured u Tivtu vodio je nadzor i poduzimao mjere prema stranim ribarima koji su se pojavljivali u njegovim vodama. U Boku su dolazili i lovci na sunđere i lovci na koral, snabdjeveni opremom i dozvolama iz Zlarina i Krapnja, kojima je to bilo jedino zanimanje i od čega su živjeli. Doduše, dozvola im je izdavana za određeno vrijeme, ali im se mogla oduzeti u slučaju zloupotrebe i kršenja propisa.

Ovo su tek obrisi poslova bokeljske kapetanije i jednog od njenih izloženstava - onog u Tivtu - iz vremena od prije stotinu i više godina. Događaji i sve što ih je pratilo u njihovom okružju su mali doprinos beskrajnoj priči o zemlji i ljudima.

Mi smo braća riječi

Priredio:
Nikola Malović

13. Alal vjera svim doktorima, profesorima, pjesnicima i književnicima, ali količina gluposti koja se naslonila na sve te titule i visokouvažena imena upravo je ogromna i nevjerovatna.

14. Mi imamo tako malo i nadevavanjem toga što imamo mi ne postajemo veći.

15. Ako ne shvatimo da smo 666. rupa na svirali, nikada nećemo zasvirati, nikada nećemo doći na prvo mjesto.

16. Moja pismenost je ogledalo tuđe nepismenosti, kao što je moj moral ogledalo tuđeg nemorala.

17. Mislim da je uvijek mnogo ljepše braniti bilo kakvu vrijednost nego je napadati.

18. Nemam drugi motiv u životu do da svjedočim Boga, to je moje poslanje. Ono čega sam se uvijek plašio i što je uvijek opasnost svakoga medijskoga svećeničkog nastupa jest to da u jednom trenutku očituje sebe, a ne Boga. Prepoznam li da se to dogodilo, ušutjet ću odmah i pobjeći onamo gdje me ne može nitko naći, u prostor gdje nema nijednog novinara.

19. Protestiram zato što ovdje postoje ljudi koje je moguće zvesti, jer nijesu imali ni vremena ni mogućnosti da se obrazuju kao ja.

20. Nikad pretpostavka Crne Gore ne smije biti ni srbofobičnost, ni muslimanofobičnost, ni hrvatofobičnost, ni albanofobičnost. Na takvim energijama grade se uvijek tragične kolek-

tivne sudbine.

21. Crna Gora je ionako odavno ispala iz igre žirija i žirana-ta.

22. Ne griješi se ovdje dva puta kad je kultura u pitanju. Nego uvijek.

23. Istočni dio Crkve konstituirao se i samodefinirao kao crkve država i naroda, pa odatle pravoslavna crkva ova i ona, a na Zapadu se kršćanstvo, bar poslije razlaza u XI stoljeću, definiralo, da budemo nesuptilni, kao zajednica vjere onih koji se okupljaju oko rimskog biskupa – Rimokatoličanstvo. To je Istok lišilo centra de facto, a Zapad naroda – nacije. Na Zapadu se crkva izmakla narodima kao konstituentima nacionalnog bića, a na Istoku je bila jedan od temelja.

Nagrada za "Lutajućeg Bokelja"

Žiri u sastavu mr. Duško Peulja, dr. Zoran Arsović i Dragoljub Bojanić, odlučili su da na Proletnjem sajmu knjige Banjaluka 2008, Nagradu za prozu dodijele **Nikoli Maloviću** za roman "Lutajući Bokelj".

Nikola Malović je rođen u Kotoru. Diplomirao

je na Filološkom fakultetu u Beogradu. Objavio je knjigu kratkih priča „Posljednja decenija“, novele u dramskoj formi „Kapetan Vizin - 360 stepeni oko Boke“, „Peraški goblen“, i oko 2000 tekstova. Za roman "Lutajući Bokelj" dobio je nagrade Borislav Pekić i Laza Kostić

Treba surađivati s Bogom...

**Ana Marija
Marović rodila
se u Veneciji 07.
veljače 1815.
godine, ali i otac
i majka potječu
iz Boke
kotorske, iz
čuvene i imućne
dobrotske
obitelji. Bila je
obdarena
ljepotom i
profinjenim
umjetničkim
darom. Ali, kad
je primila prvu
pričest, ona je
svu sebe
posvetila Isusu i
odlučila postati
redovnicom**

Priredio: **don Pavao MEDAČ**
(prema tekstu don Gracije
Ivanovića)

...Međutim, prilike su se u njenoj roditeljskoj kući promijenile. Imetak je propadao, otac je umro. Majka, koja je brižnim materinskim okom pratila svoju kćer, vidjela je koliko to dijete trpi radi svog svetog zvanja koje ne može ostvariti. Ne, to nije bio prolazni hir razmaženog djeteta, a ni roditelji nemaju pravo u duši djece ometati istinski Božji glas. Majka je to razumjela. Tako je, konačno, došao dan da je Ana Marija postala redovnicom, postala čak utemeljiteljicom nove družbe sestara, koju je utemeljila skupa sa svojim duhovnikom, kućnim učiteljem, svećenikom Danielom Canalom. Sestre Zadovoljštine Srca Isusova i Srca Marijina, tako se zvala ta nova družba Crkve. Apostolat, jedan od najtežih koje se može zamisliti. Spašavanje djevojaka, koje su propale ili su na putu propadanja. Sad se moglo vidjeti ovu svetu redovnicu, kako skupa sa svojim sestrama ide u zakutke velikog grada, kuda je nekad išla noseći kanarinčevu pjesmu u jazbine bijede.

Sad je išla tražiti moralnu bijedu djevojke odane bludu. Kao sa svojim sestrama, kao sa svojom dragom djecom, vraćala se ova fino odgojena djevojka, pjesnikinja, umjetnica, u svoj samostan, da im pokaže što je ljubav Isusova srca, koja je ne živjela, nego gorjela u njenim grudima. Djevojke s ulice, odane bludu i piću, trebalo je uvoditi u kršćanski život i plodan rad. Čudesna pojava ljubavi! Tko bi izbrojio sva djela izvršna u tom pravcu. Životopisci naročito ističu jedno, i po tome se vidi, kolika je to bila njena duša. Jedna od tih jadnih djevojaka, dovedena u samostan, bila je neobično zla. Uživala je da radi sve protivno, nego što su je redovnice učile. Uživala je da psuje, krajnje poganim riječima opisuje bludne čine. Sablazan za sve i sasvim uzaludan rad sestara Ane Marije! Sestre su se požalile svojoj svetoj predstojnici i htjele je uvjeriti kako tu bijednicu treba otpustiti, jer ona, ne samo da se ne popravlja, nego kvari i druge. Ne, rekla je sveta predstojnica. Ne, nego ovako: „Vi nju dajte k meni u sobu. Ona će od sad biti samo sa mnom, a vi se bavite ostalima“. Tako se i učinilo. Što se događalo u toj sobi, to je vidio

SONET ANE
MARIJE MAROVI

Čežnja za kišom milosti

U vrtu, kad je suša i trava se žuti,
Od škrtog neba kišu kroz ljetnu paru želi,
I nigdje jednog cvijeta, da oko razveseli.
Svud lišće povijeno, k'o jesen da se sluti.

I duša tako svaka i hladi se i kruti
Kroz nju se trnci trnu k'o smrću da se sreli.
O sveti prami kiša k'o slaplje uzavreli
Što ljubav ih izliva, da život očuti.

U dušu se izlijte, da život joj se rodi
I čilo obnovljenje kroz svetu vlagu krene,
Da ponikne joj cvijeće i zlatni zriju plodi.

K'o vrt, što je pod sušom, da skoro sav uvene,
Kad kiša ga zalije, oživi i preporodi
Sve rujno svoje cvijeće i listove zelene.

samo Bog. Samo On je vidio što je Ana Marija podnijela od te bludnice. Ali konačno je uspjela da i nju obrati! „Jaka je kao smrt ljubav tvoja“ – rekao je Duh Sveti u Starom Zavjetu, a po Ani Mariji od Presveta Srca Isusova govori: „Jaka je kao život ljubav tvoja“...

Ali Ana Marija nije učila od božanskog srca samo ljubav nego i poniznost. „Učite se od mene, jer sam krotak i ponizan srcem“ – rekao je božanski Otkupitelj. Ne može biti ljubav do Isusova srca bez poniznosti. Isto takav heroizam tražilo je Isusovo srce od starješinice družbe Njegova srca i u poniznosti kao u ljubavi. Čas za takav heroizam došao je kad je u Veneciji osvanuo milanski svećenik

Carlo Salerio, koji je bio u Milanu osnovao sličnu družbu. Njemu se činilo da interes Crkve zahtjeva da se te dvije družbe sjedine. Interes Crkve! Isključiva riječ za Božju službenicu Anu Mariju Marović... Skinula je svoj omiljeni habit, zaključala negdje svoje temeljito napisane konstitucije. Daniel Canal bi je odsutan. Kad se vratio u Veneciju i vidio što je njegova duhovna keci učinila, stari svećenik klonuo je potišten. Težak je uspon svetaca. Taj uspon svi ljudi dobre volje slijede i moraju da ga slijede, ali ima jedna točka u tom usponu, gdje on počinje da biva samo ljubav, gdje se nazire svijetlo oltara Kristove Crkve, predodređeno samo odabranima.

Umrula je Ana Marija Marović u Veneciji 03. listopada 1887. godine. Dijecezanski proces za ispitivanje njena života poveo se u venecijanskoj patrijaršijskoj kuriji još prije zadnjeg Svjetskog rata, i u tom procesu je sudjelovala i Kotorška biskupija. Tada je taj proces prenesen u Rim, u Kongregaciju za kanonizaciju svetih. Kongregacija je prošle godine proglasila Dekret o herojskim krepostima službenice Božje Ane Marija Marović. Sada u tom procesu ne sudjeluje samo Kotorška biskupija, nego vjernici svih naših biskupija, jer je ta Božja službenica velika slava naše čitave domovine. Dao Bog da ova zvijezda Isusova srca što prije zasja na našim oltarima.

14. ME UNARODNA VESLA KA
REGATA POMORSKIH U ILI TA

Kotoranima i zlato i kup

Piše:
Dario MUSIĆ

U organizaciji Pomorske škole iz Bakra i Pomorskog fakulteta u Rijeci na bakarskoj rivi 16. svibnja 2008. s početkom u 11.30 održala se još jedna Međunarodna tradicionalna regata.

Sudionici ovogodišnje regate bili su: Pomorski fakultet u Rijeci, SŠ "A. Haračića" Mali Lošinj, Pomorska škola Ba-

Kotorski „morski vučići“ najbrže preveslali Bakarski zaljev na Međunarodnoj regati pomorskih učilišta i postali dvostruki pobjednici regate

kar, Fakultet za pomorstvo i promet Portorož, Učilište HRM "Petar Krešimir IV" Split, Pomorski fakultet u Splitu, Pomorska škola Split, Srednja

pomorska škola Portorož, I.T.N. "Giorgio Cini" Venezia, I.T.N. "Sebastiano Venier" Venezia, I.N.S. "San Giorgio" Genova, I.N.S. "C.Colombo"

Sa regate u Bakru

Camogli i Srednja pomorska škola Kotor.

Dok su se naši mladići približavali Bakru, dan uoči regate, nebo je bilo pokriveno tmurnim oblacima koji su se nakupili na obzoru. Iako su ljetne temperature uranile sa svibnjem, vrijeme je tijekom noći na petak i cijelog jutra držalo u neizvjesnosti natjecatelje i organizatore regate koja je ove godine okupila približno 350 sudionika iz 18 hrvatskih, talijanskih, crnogorskih i slovenskih škola. Ipak, vremenske prilike nisu utjecale na raspoloženje i entuzijizam mladih pomoraca. Tog dana sve je spremno čekalo proglašenje starta, a u luci su, kako se primicalo podne, rasli uzbuđenje i napetost. Nakon mimohoda natjecateljskih ekipa starom bakarskom jezgrom, nastupa prvih riječkih mažoretkinja i pozdravnog govora, pojavilo se sunce. A kada je napokon podignuta bijela zastava, tegljač Jadranskog pomorskog servisa na moru pred Bakrom, svojom sirenom dao je znak za početak regate.

„Neka pobijedi najbolji-dobar vjetar u leđa“, zaželio je sudionicima ravnatelj bakarske pomorske škole **Gordan Papeš**.

More su prvi dotaknuli učenci iz Bakra i Portoroža. Zatim su se redale ekipe prema programu natjecanja. Nakon cjelodnevnih nadmetanja i atraktivne plovidbe na moru ispred

Snažnim zamasima do pobjede

Bakra, snažnim zamasima i žustro veslajući, naši mladići i budući „morski vučiči“ iz Kotora iz minute u minutu osiguravali su svojoj školi i svome gradu sve veću prednost koju su do kraja i zadržali.

Titulu najboljih osvojili su naši zlatni momci koji su na regatu došli kao favoriti. Oni ne samo da su bili najbolji u kategoriji srednjih škola, nego i u superfinalu, u kojemu su nadjačali i jednog od domaćina – riječki pomorski fakultet i tako postali dvostruki pob-

jednici regate i osvojili zlatnu medalju i kup superfinala.

Drugo mjesto pripalo je Pomorskoj školi iz Bakra, a treće Srednjoj školi "A. Haračića" iz Malog Lošinja. Veslačka regata je održana u sjajnoj navijačkoj atmosferi i velikom sportskom rivalstvu.

Čestitamo mladim veslačima i treneru srednje pomorske škole iz Kotora što su i ovog puta sa Međunarodne veslačke regate svojoj školi i svom gradu donijeli najveća odličja i nagrade.

**SKALA
RADIO
Kotor**

**Nezavisni radio, Stari grad,
Trg od oružja, 85330 Kotor**

99.0 MHz **95.3 MHz**

RADIO **KOTOR**

www.radiokotor.com

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore, uz potporu Ministarstva vanjskih poslova Vlade Republike Hrvatske, na preporuku Veleposlanstva RH u Podgorici, realizira projekt Baze podataka za zapošljavanje svih građana Crne Gore hrvatske nacionalnosti. Partner u projektu je Hrvatska gospodarska komora – Kotor.

Prijavite se!

Jedinstvena baza podataka je skup informacija o prijavama nezaposlenih osoba, prijavljenim potrebama za radnicima, zasnivanju radnog odnosa... Cilj je posredovanje u zapošljavanju.

Dovoljno je da se registrirate i unesete vaše podatke, koji će biti dostupni samo zainteresiranim poslodavcima.

Posjetite nas na www.hgdcg-kotor.org

ZA NEZAPOSLENE

Da biste se prijavili u našu bazu podataka potrebno je da ispunite kratki formular koji se otvara klikom na link **Prijavite se**. U samom formularu, u zavisnosti od vašeg interesiranja, odabrat ćete opciju da li želite da se prijavite kao kandidat ili kao poslodavac.

Kad ispunite formular kliknite na link **Registriraj se**. Pošto se registrirate, na vaš mail će stići link za aktivaciju naloga sa prijavljenim podacima. Kada je nalog aktiviran možete da se prijavite. U lijevoj koloni na samom dnu nalazi se odjeljak za prijavu korisnika.

Ukoliko ste prilikom registriranja odabrali opciju **Kandidat** nakon prijave u lijevoj koloni će se otvoriti meni **Zapošljavanje** gdje možete da pratite sve ponude slobodnih radnih mjesta (klikom na **Sve ponude**) kao i ponude koje odgovaraju vašim ličnim karakteristikama i interesiranjima (klikom na **Pretraga ponuda**). Klikom na **Prijava kandidata** otvara se formular nakon čijeg ispunjavanja se kompletira vaš nalog. Sva polja označena zvjezdicom moraju biti popunjena.

ZA POSLODAVCE

Ukoliko ste prilikom registriranja odabrali opciju **Poslodavac** nakon prijave u lijevoj koloni će se otvoriti meni **Zapošljavanje** gdje možete pratiti **Sve kandidate** i **Dodate ponudu**.

Vaše prijave ili ponude možete donijeti i osobno u ured HGDCG na Zatvorenom bazenu u Škaljarima, Kotor, radnim danima od 08. 00 do 14. 00 h, ili slati na e-mail hgd-kotor@cg.yu

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Časopis bez granica

Časopis Hrvatski glasnik, izdavača Hrvatskog građanskog društva, jedino je glasilo Hrvata Crne Gore. Bavi se temama važnim za život hrvatske zajednice u Crnoj Gori: političkim, gospodarskim, društvenim, kulturnim, povijesnim... ali je i u stalnoj misiji povezivanja dvaju država, Hrvatske i Crne Gore.

Distribuirana se na kioscima u Crnoj Gori, a putem pretplate stiže u Hrvatsku, Europu, Australiju, SAD...

Otvoreni smo za suradnju, sugestije i dobronamjerne primjedbe.

Nastojimo da svaki sljedeći broj uradimo bolje i kvalitetnije, sa raznolikim i zanimljivim sadržajem.

Budite i dalje s nama, šaljite Vaše priloge, budite i Vi jedan od kreatora našeg i Vašeg lista!

Pretplatite se!

NARUDŽBENICA

Ovim neopozivo naručujem primjeraka "Hrvatskog glasnika"

Ime i prezime/naziv tvrtke

Ulica i broj

Grad

Poštanski broj

Država

Tel/fax

E-mail

Datum

Potpis/pečat

PRODAJNA MJESTA

Hrvatski glasnik možete kupiti ispred katedrale sv. Tripuna, na Kamenom kiosku i sljedećim prodajnim mjestima Bega pressa:

Podgorica: Ivana Vujoševića, kućica
Momišići
PC Kruševac- Svijet
Centar - maloprodaja
Njegoševa ulica - Globus

Bar: Trafika SDK
Kostraca

Ulcinj: Bulevar- maloprodaja

Budva: Prolaz - maloprodaja
Spas - maloprodaja

Tivat: Anja
Pantomarket
Sturi
Dragana
Maprenat

Cetinje: Pazar, maloprodaja

Kotor: Pantomarket
Riva kod kamenog kioska

Herceg Novi: Tažeks - Bijela
Mješovito 33
Grbo MNM
Knežević Company
Pantomarket Centar
Knjižara So

Risan: Centar

Financijska sredstva za pripremu i tiskanje osiguravamo zahvaljujući donatorima i sponzorima, među kojima su INA Crna Gora, Ledo Montenegro, Turistička zajednica Grada Zagreba, AdriaMar, Split Ship Management, Podravka, Radio Kotor, Radio Skala...

**Ukoliko ste zainteresirani za suradnju,
kontaktirajte nas na tel: +382 304 232, +382 69 700 720,
ili e-mail hgd-kotor@cg.yu**

Hrvatski **glasnik**

PRETPLATITE SE!

Za Crnu Goru:

18 eura

na žiro račun
510-10418-20
Crnogorska komercijalna
banka

Za Hrvatsku:

180 kuna

na kunski račun
23600001101667657,
Zagrebačka banka d.d.,
Poslovnica Dubrovnik
Vukovarska 7,
20 000 Dubrovnik

Za inozemstvo:

24 eura

na devizni račun HR
7723600001101667657,
Zagrebačka banka d.d.,
Poslovnica Dubrovnik
Vukovarska 7, 20 000
Dubrovnik

**Ovu narudžbenicu i kopiju uplatnice pošaljite na adresu izdavača:
Hrvatsko građansko društvo Crne Gore, Zatvoreni bazen Škaljari, 85330 Kotor, Crna Gora
Pretplatiti se možete i u Uredu HGDCG u Kotoru**

Zašto odabrati propan-butan plin u malim spremnicima?

MALI SPREMNIK ODGOVOR NA SVE VAŠE POTREBE

Mali spremnik I propan-butan plin su kvalitetno rješenje za obiteljsku kuću, stambenu zgradu, restoran, hotel, obrt, malu industriju I poljoprivredu.

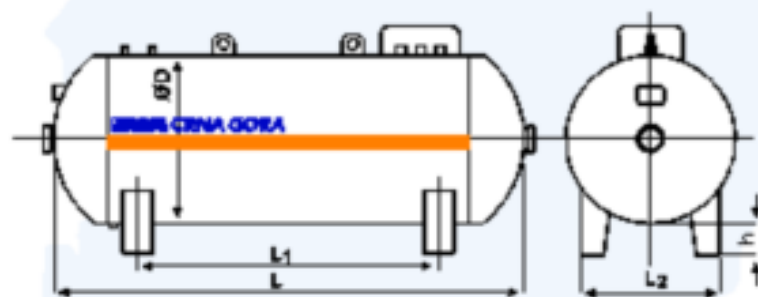
1 kg PROPAN-BUTAN plina zamjenjuje:

3-6 kg drva

1,5-2 kg ugljena

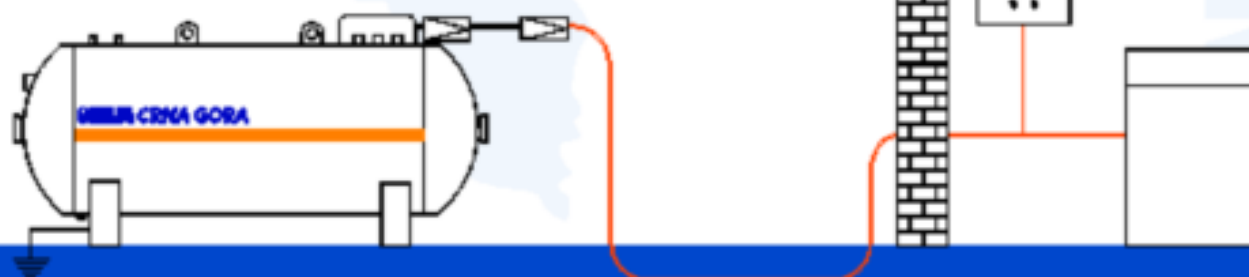
1,12l ložljivog ulja

12,8 kW električne energije

napre- tnost (Pa)	ØD (mm)	L (mm)	L ₁ (mm)	L ₂ (mm)	h (mm)
1000	800	2190	1400	700	100
1800	1000	2476	1500	750	100
2700	1250	2480	1550	850	100
4850	1250	4300	2000	950	100

- praktičnost upotrebe
- ekonomičnost
- prilagodljivost svim konfiguracijama tla
- estetsko uklapanje u okoliš

ZAGREB CROATIA

Ljubav
na prvi pogled

TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ZAGREBA

tel. + 385 1 481 40 51, 481 40 52, 481 40 54, fax. + 385 1 481 40 56

e-mail: info@zagreb-touristinfo.hr www.zagreb-touristinfo.hr

